

הלכות עבודה זרה פרק י - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון דער חברותא-לערנונג – הלכות עבודה זרה פרק י'

כללי הקדמה צום פרק

פרק י' באהאנדלט ברייטערע הלכות וועגן דעם קשר צווישן אידן און עובדי עבודה זרה – מיט צוויי עקסטערע לאוין וואס דער רמב"ם רעכנט אין זיין הקדמה. פרק ט' האט שוין באהאנדלט הלכות מסחר מיט גוים (כדי דער גוי זאל נישט מודה זיין לעבודה זרה, און כדי דער איד זאל נישט נכשל ווערן אין הנאה פון עבודה זרה). פרק י' גייט ברייטער – דער פאליטישער אומגאנג מיט עובדי עבודה זרה.

חשוב'ע טערמינאלאגישע הערה: דער רמב"ם נוצט "גוי" און "עובד עבודה זרה" אינטערטשענדזשעבלי – "גוי" ביים רמב"ם מיינט א עובד עבודה זרה, נישט סתם א נישט-איד. א גר תושב אדער אן אנדערע קאטעגאריע איז נישט אינקלודירט. עס איז א מחלוקת הפוסקים צי היינטיגע נוצרים האבן דעם סטאטוס פון עובדי עבודה זרה.

הלכה א' – לא תכרות להם ברית / ולא תחנם

דער רמב"ם'ס ווערטער

מ'טאר נישט כורת זיין ברית מיט עובדי עבודה זרה (אדער לפי אן אלטע גירסא: **שבעה עממין**) אז מ'זאל מיט זיי לעבן בשלום און זיי לאזן דינען עבודה זרה, שנאמר "לא תכרות להם ברית". אלא – אויב ער לאזט אפ עבודה זרה, מעג מען מאכן א ברית; אויב נישט – "יעזוב עבודתו או יהרג". "ואסור לרחם עליהם", שנאמר "ולא תחנם". לפיכך – א גוי עובד עבודה זרה וואס מ'זעט אים תועה בדרך אדער אריינפאלנדיג אין א באר – לא יעלהו, מ'זאל אים נישט ראטעווען. ראהו לוקח למות – לא יצילנו. אבל לאבדו בידו, אריינשטופן אין א באר וכדומה – אסור.

פשט

אין א מצב פון מלחמה מיט עובדי עבודה זרה טאר מען נישט מאכן א ברית וואס לאזט זיי פארבלייבן ביי עבודה זרה. מ'מוז פאדערן אז זיי זאלן אויפגעבן עבודה זרה, אדער מ'פירט די מלחמה ביון סוף. "ולא תחנם" מיינט מ'טאר נישט רחמנות האבן – דערפאר דארף מען א עובד עבודה זרה נישט ראטעווען פון סכנה, אבער מ'טאר אים אויך נישט אקטיוו הרג'ענען (לאבדו בידו אסור).

חידושים און הסברים

1) גירסא-חילוק: "שבעה עממין" vs. "עובדי עבודה זרה"

אין אלטע גירסאות שטייט "שבעה עממין" און אין אונזער גירסא שטייט "עובדי עבודה זרה". דער רמב"ם'ס ייחודיגע שיטה איז אז אפילו ביי שבעה עממין, אויב זיי לאזן אפ עבודה זרה, מעג מען מאכן א ברית מיט זיי. דאס וואס שטייט אין תורה אז מ'זאל נישט רחמנות האבן אויף זיי איז ספעציפיש וועגן עבודה זרה – נישט וועגן זייער נאציאנאלע אידענטיטעט אן זיך.

2) "או יהרג" – נאר אין מצב מלחמה

דער דין פון "יעזוב עבודתו או יהרג" איז דוקא במלחמה. דער באווייז איז פון דעם צווייטן חלק פון דער הלכה אליין, וואו דער רמב"ם זאגט אז א פריוואטער איד וואס זעט אן עובד עבודה זרה טאר אים נישט הרג'ענען ביים ("לאבדו בידו אסור"). דאס ווייזט קלאר אז אויסער א מלחמה-סיטואציע איז נישט קיין רשות צו הרג'ענען.

3) "לא תחנם" – מערערע דרשות

חז"ל דרש'ענען "לא תחנם" אויף אפאר וועגן. דער ערשטער פשט איז מלשון חן/רחמנות ("חנונא", "חנן ורחום") – מ'טאר נישט רחמנות האבן

אויף עובדי עבודה זרה. שפעטער אין פרק קומען נאך דרשות: חניה בקרקע, און לא תתן להם חן.

4) דער דין פון "לא מעלין ולא מורדין" – וואס מיינט "אסור לאבדו בידו"?

א חשוב'ע דיסקוסיע וועגן דעם יסוד פון דעם איסור צו הרג'ענען אן עובד עבודה זרה ביים:

- **שיטה א':** דער איסור איז מצד רציחה – א גוי עובד עבודה זרה איז נישט חייב מיתה פאר זיין עבודה זרה (אויסער אין א שעת מלחמה). תוספות (שבת) ווערט דערמאנט אלס מקור אז א גוי איז נישט חייב מיתה פאר עבודה זרה בעצם – תוספות פרעגט פארוואס האט מען געהרג'עט די וואס האבן נישט צוריקגעצויגן פון עבודה זרה, און ענטפערט אז א גוי איז נאר חייב מיתה אויב מ'האט אים גע'דנט אין בית דין, און אן א בית דין איז נישטא קיין חיוב מיתה. (עס ווערט באמערקט אז דאס איז אפשר נישט ווי דער רמב"ם.)

- **שיטה ב':** דער איסור איז א פאליטיש-פראקטישע סיבה – מ'וויל נישט מאכן קעאס אין ארץ ישראל, מ'וויל נישט אז יעדער יחיד זאל נעמען דאס געזעץ אין אייגענע הענט. דאס וואלט געווען ענלעך צו "משום איבה" וואס קומט שפעטער.

- **קאונטער-ארגומענט:** "משום איבה" איז א באזונדערע סברא וואס קומט ערשט שפעטער אין, און דא רעדט מען פון א פרינציפיעלן דין. דער עיקר טעם איז אז א גוי איז פשוט נישט חייב מיתה פאר עבודה זרה – דאס הרג'ענען אין מלחמה איז א דין מלחמה, נישט א דין עונש פאר עבודה זרה.

5) דריי לעוועלס פון באציאונג צו עובדי עבודה זרה אין מלחמה

- **לעוועל 1** – ער גיט זיך אונטער אינגאנצן: ער איז מקבל אויף זיך שלום, ער ווערט "נושא בהולה לכל מעשיו" – דעמאלט חל'ט ממילא די הלכה אז מ'טאר נישט לאזן עובדי עבודה זרה בארצנו, אבער דאס איז נישט כריתת ברית.

- **לעוועל 2** – **כריתת ברית:** א פארמעלע קאאליציע/דעל – "אונז זענען פרענדס, אויב איינער פייט מיט דיר פייטן מיר אויך". דאס איז וואס דער לאו פון "לא תכרות להם ברית" פארבאט – א ברית וואס אינקלודירט אז ער מעג דינען עבודה זרה.

- **לעוועל 3** – **"עושה עמנו מלחמה":** ער וויל זיך נישט מכניע זיין, ער פירט אקטיוו מלחמה – דעמאלט איז "או יהרג".

דער חידוש: צווישן לעוועל 1 און 3 קען זיין א מצב וואו מ'איז מקבל שלום פון איינעם אן א פארמעלע ברית, און דאס איז מותר – ווייל מ'מעג זיין בשלום מיט גוים וואס דינען עבודה זרה, כל זמן מ'מאכט נישט א ברית.

6) ארץ ישראל vs. חוץ לארץ

דער חיוב פון מלחמה קעגן עבודה זרה איז נאר אין ארץ ישראל – "אבד תאבדון את כל המקומות" איז א מצוה הקשורה לארץ. חוץ לארץ איז מען נישט מחויב. אבער דער דין פון "לא מעלין ולא מורדין" (נישט ראטעווען) איז איבעראל.

7) נייע כיבושים

אויב שפעטער ווערט נאך א שטיקל לאנד כובש געווען און עס ווערט א טייל פון ארץ ישראל, חל'ט אויף דעם נייעם פלאץ אויך די מצוה פון "אבד תאבדון". אויב די באוואוינער זאגן "מיר ווילן א ברית", קען מען נאר מאכן בתנאי אז זיי הערן אויף מיט עבודה זרה.

8) פארוואס האבן זיך גוים אונטערגעגעבן?

ביי גוים איז שוין דא א "דעפענס סיסטעם" – "לא תחנם", נישט חתונה האבן, נישט פאררען מיט זיי – די סכנה איז שוין ניוטראליז. אבער א איד וואס ווערט א מין האט נישט די אלע רחוקות, און ער קען אסאך מער אויפפירן אנדערע אידן. דערפאר דארף מען גיין אסאך שטרענגער מיט אים. א גוי וואס דינט עבודה זרה "באהלה של תורה לעצמו" שטרעט אונז נישט, אבער א מין מישראל שטרעט יא.

4 "ותלמידיו/ותלמידיהם" – דער עיקר סכנה

ביי **ביידע** דוגמאות (ישוע הנצרי, צדוק וביתוס) שטייט "ותלמידיו/ותלמידיהם" – ווייל דאס איז דער עיקר סכנה. א שטילער איד מיט מאדנע דעות לייגט נישט כלל ישראל אין סכנה. אבער ווען ער מאכט א **מאומענט**, א **קאלט** מיט תלמידים – דאס איז דער ריזיגער סכנה. דער פראבלעם איז נישט דער יחיד, נאר דער פרסום, דער שם – "ויעש לו שם", "הבה נעשה לנו שם". דערפאר שטייט "שם רשעים ירקב" – דער שם, דער פרסום פון די רשעים, די מאומענט, זאל פאולן.

5 צי "מינים ואפיקורסים" מיינט נאר כופרים אין תורה אדער אויך קעגן חז"ל

דער רמב"ם ברענגט צדוק וביתוס – וואס ווייזט אז ס'גייט אויך אויף די וואס זענען געגאנגען קעגן חז"ל, נישט נאר קעגן תורה שבכתב. אבער פון דער אנדערער זייט, ס'מיינט נישט איינער וואס האט אמאל א הרהור כפירה – ס'מיינט איינער וואס מאכט א גרופע, א קאלט, אזוי ווי דער אריגינעלער מיינונג פון "מין".

6 צי א גוי מישאנערי וואלט אויך געהאט דעם דין

עס ווערט אויפגעברענגט אז אפשר א גוי וואס איז מסיח ומדיח את ישראל מאחרי השם וואלט אויך געהאט דעם דין פון מורידין – אבער ס'שטייט נישט וועגן דעם, און ס'איז נישט קלאר.

7 דער פראקטישער אספעקט – "ידנו תקיפה" און ריאליות

- ווען דער רמב"ם זאגט "מורידין" און "באר שחת" – ס'איז נישט ריאליסטיש אין רוב צייטן. ביי גוים קען מען פרעגן: אויב ס'איז "ידנו תקיפה" קען מען גיין מיט די גויל'אישע הויכע. אבער ביי מינים ואפיקורסים – ווער גיט אונז "ידנו תקיפה" קעגן זיי? אין דער געשיכטע האט מען מייסטנס **גארנישט געטון** צו מינים ואפיקורסים – מ'האט נאר געמאכט א קללה (ברכת המינים) און געזאגט "שם רשעים ירקב". מ'האט זיי נישט אריינגעלייגט אין בורות.

- אפילו דער דין פון "מורידין" האט נישט געמיינט מלחמה – ווייל מ'האט נישט געקענט. אפשר וואו מ'האט געקענט וואלט מען געמאכט, אבער בפועל האט מען נישט.

- אויב דאס הרג'ענען פון מינים וועט האבן א פארקערטע עפעקט (מער סכנה פאר אידן), לכאורה טאר מען נישט טון – פון דער זעלבער סיבה (סעלף-דעפענס).

8 דער כללות'דיגער אופן פון דעם פרק

דער גאנצער פרק – אפילו דאס וואס צייגט אויף מצבים וואס ס'איז נישט "ידנו תקיפה" – איז א **פאליטישער פרק**. ס'איז נישט א פרק פון מצוות אויף א געוויסן איד, נאר א פרק וואס רעדט פון דעם פאליטישן אומגאנג מיט עובדי עבודה זרה און מינים. אפילו דער נושא פון מינים ואפיקורסים – לכאורה האבן זיי נישט קיין פסוק (מ'לערנט עס נישט ארויס פון "לא תחנם", וואס גייט אויף עובדי עבודה זרה).

9 חזון איש – תינוק שנשבה

דער חזון איש'ס הלכה אז היינט זענען אידן וואס זענען נישט שומר תורה ומצוות בגדר תינוק שנשבה – שטימט זייער גוט מיט די ווערטער פון רמב"ם. אויב ער איז א תינוק שנשבה איז ער אויטאמאטיש נישט א מזיד, ער ווייסט נישט – און דער גאנצער דין פון מורידין גייט נאר אויף איינעם וואס איז מזיד.

היות גוים האבן נישט די מצוה פון "יהרג ואל יעבור" (זיי זענען נישט מחויב מוסר נפש צו זיין פאר זייער עבודה זרה), האבן זיי זיך אונטערגעגעבן און אויפגעגעבן זייער עבודה זרה ווען זיי זענען קאנפראנטירט געווארן מיט מלחמה.

9 מחלוקת צי "לפיכך" מיינט טאקע "therefore"

דער רמב"ם זאגט "לפיכך" – אז מ'טאר נישט ראטעווען א גוי עובד עבודה זרה, פארבונדן מיט "לא תחנם". איין צד האלט אז "לפיכך" ביים רמב"ם באווייזט אז דער דין פון נישט ראטעווען שטאמט פון "לא תחנם". דער אנדערער ברענגט א **כלל גדול אין רמב"ם** – אז "לפיכך" מיינט נישט אלעמאל "therefore" אין א לאגישן זין, נאר אמאל מיינט עס בלויז "אין אופן" אדער "ממילא". מ'קען מאכן א סוירטש פון אלע "לפיכך"ס אין רמב"ם און מ'וועט זען אז ס'שטימט נישט אלעמאל אלס סיבה-תוצאה.

10 עיקר מחלוקת – צי "לא תחנם" גייט אויף דעם דין פון נישט ראטעווען

- **צד א':** "לא תחנם" גייט נאר אויף דער מצב פון **מלחמה** – ווען א גוי האט פארלוירן א מלחמה און וויל זיך אונטערגעבן, זאלסטו נישט רחמנות האבן. דאס איז דער פשוט'ער פשט – ס'שטייט אין איין פסוק מיט "לא תכרות ברית", און ס'רעדט זיך בשעת מלחמה. דער צווייטער דין (נישט ראטעווען שלא בשעת מלחמה) איז א באזונדערער דין, **נישט** פון "לא תחנם". ראטעווען א מענטש איז נישט א ענין פון רחמנות – ס'איז אפשר פון "לא תעמוד על דם רעך" אדער אנדערע דינים. "לא תחנם" רעדט נאר ווען א מענטש איז חייב מיתה (אין מלחמה), און דאן זאגט מען האב נישט רחמנות.

- **צד ב':** "לא תחנם" גייט טאקע אויך אויף דעם צווייטן דין – ווייל דער נארמאלער דרך ווען מ'זעט א מענטש אין סכנה איז מ'שפרינגט אים ראטעווען פון רחמנות, און "לא תחנם" זאגט אז ביי א עובד עבודה זרה זאל מען נישט האבן די רחמנות. אזוי ווי מ'געפינט ביי מיתות בית דין אז ס'זענען דא לאווין פון נישט רחמנות האבן (ביי רודף, רוצח – "לא תכפר"), אזוי אויך דא.

הלכה ב' – מוסרי ישראל, מינים ואפיקורסים

דער רמב"ם'ס ווערטער

"במה דברים אמורים" – דאס אז מ'ראטעוועט נישט אבער מ'הרג'עט נישט, איז נאר ביי א סתם גוי עובד עבודה זרה. אבער מוסרי ישראל, מינים ואפיקורסים – מורידין ולא מעלין. "מפני שהן מצרים ומצירים לישראל, ומסיתין את העם מאחרי השם, כישוע הנצרי ותלמידיו, וצדוק וביתוס ותלמידיהם, שם רשעים ירקב."

פשט

מוסרי ישראל, מינים ואפיקורסים זענען ערגער ווי גוים עובדי עבודה זרה – מ'דארף זיי אקטיוו מוריד זיין (מורידין), נישט בלויז נישט ראטעווען.

חידושים און הסברים

1 מוסרי ישראל – דער הגדרה

מוסרי ישראל מיינט נישט סתם איינער וואס גייט אין ערכאות און שלעפט ארויס געלט פון א איד. ס'מיינט איינער וואס לייגט אריין אידן אין **סכנה** – ער מוסר'ט אידן למלכות אין צייטן וואס אידן זענען אונטערגעווארפן.

2 דער יסוד פון דעם דין – סעלף-דעפענס, נישט עונש

דער רמב"ם'ס לשון "מפני שהן מצרים ומצירים לישראל ומסיתין את העם מאחרי השם" ווייזט אז דער גרונט פון מורידין איז **נישט** ווייל זיי זענען גרויסע רשעים, נאר ווייל זיי זענען **דענדזשערעס פאר כלל ישראל**. ס'איז א דין פון סעלף-דעפענס. אזוי ווי א מוסר – ער איז נישט נאר א רשע, ער איז פשוט דענדזשערעס.

3 פארוואס מינים מישראל זענען ערגער ווי גוים עובדי עבודה זרה

מכירת בתים	אסור	מותר	מותר
מכירת שדות	אסור	אסור	מותר
השכרת בתים	מותר (נישט שכונה)	מותר	מותר
השכרת שדות	אסור	מותר	מותר

2 פארוואס שדה איז חמור

א שדה האט צוויי איסורים: (1) מפקיע מן המעשרות – ווען א גוי פלאנצט אויף דער קרקע גיט ער נישט מעשרות, און (2) לא תתן להם חניה בקרקע. דערפאר איז שדה חמור סיי אין ארץ ישראל (אפילו השכרה אסור) סיי אין סוריא (מכירה אסור).

3 וואס מיינט "חניה"

דער דיון פרובירט צו פארשטיין וואס "חניה" מיינט – צי עס מיינט ממש וואוינען/רוען (פון "ויסעו ויחנו"), צי עס מיינט א מין בעלות, צי עס מיינט מנוחה/ישוב. דער מסקנא איז אז חניה מיינט אז דער גוי זאל זיין "במנוחה" – ער זאל נישט האבן קיין רואיגקייט/ישוב אין ארץ ישראל.

4 שכונה

דריי הייזער איינס נעבן דעם צווייטן פאר גוים מאכט שוין א "שכונה" וואס איז אסור אין ארץ ישראל.

5 "לא תחנם" איז ספעציפיש געריכט אויף ארץ ישראל

דער רמב"ם'ס טעם: "שנאמר 'ולא תחנם' – לא תתן להם חניה בקרקע. שאם לא יהיה להם קרקע, ישיבתן ישיבת עראי היא." אין א"י ווילן מיר אז גוים זאלן נאר האבן ישיבת עראי, בעת אידן האבן ישיבת קבע. אין סוריא איז דער ענין נאר וועגן מעשרות, נישט וועגן "לא תחנם".

6 דער רמב"ם'ס סדר – הלכה ערשט, טעם נאכדעם

דער רמב"ם הייבט אן מיט דער הלכה ("אין מוכרין") און ערשט נאכדעם ברענגט ער דעם טעם. דאס קען מיינען אז "לא תחנם" אין זיין פשוט'ן פשט מיינט אפשר עפעס אנדערש (נישט רחמנות האבן בשעת מלחמה), און דער דרשה פון "חניה בקרקע" איז א צוגעלערנטער פשט.

השכרת בתים – לא לבית דירה

דער רמב"ם'ס ווערטער

"אבל מקום שמותר להשכיר, לא לבית דירה התירו, מפני שהוא מכניס לתוכה עבודה זרה, שנאמר לא תביא תועבה אל ביתך... משכירין להם בתים לעשותן אוצר."

פשט

אפילו דארט וואו מ'מעג משכיר זיין, מעג מען נישט פארדינגען א הויז פאר א דירה, ווייל דער גוי גייט אריינברענגען עבודה זרה, און די הויז בלייבט נאך דעם משכיר'ס הויז, און ער איז עובר אויף "לא תביא תועבה אל ביתך". מ'מעג נאר פארדינגען פאר אוצר (סטאראדזש) אדער אפיסעס – תשמישים וואו מ'ברענגט נישט אריין עבודה זרה.

חידושים

1) צו דאס גילט אויך אין חוץ לארץ?

עס ווערט אויפגעברענגט אז דער איסור נישט צו פארדינגען א בית דירה פאר א גוי – וועגן "לא תביא תועבה אל ביתך" – זאל געלטן אויך אין חוץ לארץ, נישט נאר אין ארץ ישראל. דער רמב"ם זאגט "מותר למכור להם בתים ושדות בחוץ לארץ" – פארקויפן אין חו"ל איז מותר. דער איסור פון "לא תביא תועבה" איז נאר ביי פארדינגען (להשכיר), ווייל דאס הויז בלייבט דיינס, און דער גוי ברענגט אריין עבודה זרה אין *דיין* הויז. ביי מכירה איז עס שוין נישט "ביתך".

2) צי "ביתך" מיינט ארץ ישראל?

א חבר'טא האט פארגעלייגט אז "ביתך" מיינט ספעציפיש אין ארץ ישראל – ארץ ישראל איז "דיין הויז" אבער חו"ל איז נישט. דער צווייטער לערנער

אבער דער חזון איש'ס סברא גייט טיפער: מען דארף נישט זוכן א היתר פארוואס דער אידענטיפיצירטער איד איז נישט אזא רשע (ווי תינוק שנשבה). די גאנצע הלכה איז **לכתחילה פאליטיש** – ד.ה. עס גייט נאר אויב עס איז **מציל ישראל**, אויב עס העלפט פראקטיש. אפילו אויב ער איז יא מציל ישראל פאר איינעם, אבער אויב עס שאדט אין דעם גרעסערן בילד – למשל, עס גורם אז מער מענטשן ווערן אפיקורסים ווייל זיי זעען ווי מ'הרג'עט איינעם – דעמאלט איז דער וואס הרג'עט דווקא דער מזיק ישראל. דאס איז נישט קיין סתירה צום רמב"ם.

הלכות רפואה פאר גוים – משום איבה

פשט

מ'טאר נישט אויסהיילן א גוי (עובד עבודה זרה) פון רחמנות, ווייל דאס שטאמט פון דעם זעלבן יסוד ווי "לא תחנם" – מ'טאר נישט רחמנות האבן אויף זיי.

חידושים

אבער אויב מ'האט מורא פון זיי (משום איבה), מעג מען זיי אויסהיילן **בשכר** (פאר געלט), ווייל דעמאלט איז דא א מקום פאר דער איבה – דער מענטש איז א דאקטער וואס נעמט געלט, און פון מיר וויל ער נישט אויסהיילן אפילו פאר געלט. **אבער בחינם אסור** – בחינם קען מען זאגן "איך בין יעצט צו ביזי", און בחינם טוט מען נאר וועגן רחמנות, וואס איז אסור.

גר תושב – באזונדערע דינים

פשט

א **גר תושב** – א גוי וואס האט מקבל געווען שבע מצוות בני נח – האט אנדערע דינים. מיר זענען מחוייב אים אויסצוהאלטן, באזירט אויף דעם פסוק "**וחי עמך**".

חידושים

דער רמב"ם ברענגט דעם פסוק וועגן נבילה – מ'קען עס געבן פאר א גר אדער פארקויפן פאר א גוי. פאר א גר תושב גיט מען, פאר א סתם גוי **פארקויפט** מען. דאס ווייזט אז מיר האבן א מצוה צו זארגן פאר א גר תושב'ס באדערפענישן. דער אונטערשייד צווישן א גר תושב און א סתם גוי (עובד עבודה זרה) איז נישט בלויז אז ער איז נישט עובד עבודה זרה, נאר ער דארף פאקטיש מקבל זיין אויף זיך צו זיין א גר תושב אויף זייער ספעציפישע אופן.

הלכה י' – לא תחנם: חניה בקרקע

דער רמב"ם'ס ווערטער

"אין מוכרין להם בתים ושדות בארץ ישראל... אבל בסוריא מוכרין להם בתים אבל לא שדות... ומשכירין להם בתים בארץ ישראל ובלבד שלא יעשם שכונה, ואיזו היא שכונה – שלשה... ואין משכירין להם שדות."

פשט

פון "לא תחנם" לערנט מען ארויס דריי זאכן:

1. מ'טאר נישט רחמנות האבן אויף זיי
2. מ'טאר זיי נישט געבן חניה בקרקע
3. "לא תתן להם חן" – נישט זאגן שבה

חידושים

1) חילוקי דינים אין מכירה און השכרה:

|| ארץ ישראל | סוריא | חוץ לארץ |

|---|---|---|

האט דאס שטארק אפגעשטריטן: "דו באשאפט א נייע תורה! 'ביתך' מיינט פשוט דיין הויז וואס דו האסט געקויפט."

3 אפשר ווייסט מען נישט פארזיכער אז ער וועט אריינברענגען עבודה זרה

עס ווערט אויפגעברענגט אז דער רמב"ם האלט אפשר אז ווען מ'ווייסט נישט פארזיכער אז דער גוי וועט אריינברענגען עבודה זרה, איז עס אנדערש – "רוב גוים ברענגען נישט אריין קיין עבודה זרה אינדערהיים." אפשר גייט דער רמב"ם לשיטתו אז א צלם אדער אנדערע סימבאלן זענען לאו דוקא עבודה זרה. דער ענין בלייבט אפן.

4 צו "לא תביא תועבה" איז דאורייתא אין דעם קאנטעקסט

עס איז א חידוש צו זאגן אז "לא תביא תועבה אל ביתך" אפליצירט ווען איינער רענט פון דיר – דאס איז נישט דער פשוט'ער פשט פון פסוק. דער רמב"ם ברענגט נישט "לא תביא תועבה אל ביתך" אלס א באזונדערע לאו אין דעם קאנטעקסט. אפשר האלט דער רמב"ם אז ווען א גוי ברענגט אריין עבודה זרה אין א הויז וואס ער דינגט פון דיר, איז דאס נישט א דאורייתא פון "לא תביא תועבה" – ווייל דער פסוק מיינט אז *דו* זאלסט נישט אריינברענגען עבודה זרה, נישט אז דער גוי ברענגט עס אריין.

פירות מחובר לקרקע

דער רמב"ם'ס ווערטער

"ואין מוכרין להם פירות ותבואה וכיוצא בהן מחובר לקרקע... אבל לוקחים משנקצין, או מוכר לו על מנת לקוץ ולקצור."

פשט

מ'טאר נישט פארקויפן פירות וואס זענען נאך מחובר לקרקע, ווייל מחובר לקרקע איז כקרקע – דאס הייסט מ'פארקויפט אים קרקע אין ארץ ישראל. אבער אראפגעשניטענע פירות מעג מען פארקויפן, און אפילו נאך-מחוברע פירות מעג מען פארקויפן על מנת לקוץ – אויב דער תנאי איז אז ער גייט עס באלד אראפשניידן.

חידושים

דער איסור האט נישט צוטון מיט מעשרות (וואס איז מחייב בשעת גמר מלאכה) – א גוי גייט סיי ווי נישט געבן מעשר. דער פוינט איז ספעציפיש אז מחובר לקרקע = פארקויפן קרקע, און מ'טאר נישט פארקויפן קרקע אין ארץ ישראל פאר גוים. דער רמב"ם האט נישט געזאגט אז מ'טאר נישט פארקויפן קיין פרוכט פאר א גוי – נאר מ'טאר נישט פארקויפן מחובר לקרקע, ווייל חיבור לקרקע גיט דעם גוי א שייכות צו דער קרקע.

"לא תחנם" – דרייפאכער דרוש, ספר המצוות, און צו עס איז דאורייתא

חידושים

1 דער רמב"ם אין ספר המצוות האט א כלל אז עס קען זיין מער ווי איין לאו אין איין מצוה, און ביידע זענען דאורייתא.

2 "לא תחנם" האט דריי פירושים: (1) נישט רחמנות האבן בשעת מלאכה, (2) נישט געבן חניה בקרקע, (3) נישט זאגן שבח (חן) אויף זיי.

3 עס ווערט געפרעגט צו "לא תחנם" אין זיין פשט איז בכלל דאורייתא אדער מדרבנן. דער סברא: "לא תחנם" רעדט זיך פון "יד ישראל תקיפה" – ווען עס איז געווען א מלכות ישראל. אבער אין ספר המצוות רעכנט דער רמב"ם עס יא אלס דאורייתא, און ער ברענגט ביידע – רחמנות האבן און חניה בקרקע.

4 "לא יאשבו בארצן" איז נאך א פסוק, אבער עס איז אויך פארבונדן מיט "לא תחנם."

הלכה – לא תחנם: לא תתן להם חן / אסור לספר בשבחן

דער רמב"ם'ס ווערטער

"וכן אסור לספר בשבחן של עובדי עבודה זרה, ואפילו לומר כמה נאה גוי זה בצורתו. קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם."

פשט

מ'טאר נישט רעדן שבח אויף עובדי עבודה זרה, אפילו נישט וועגן זייער פיזישע שיינקייט. קל וחומר נישט וועגן זייערע מעשים אדער חביב האבן זייערע רייד.

חידושים

1 דער קל וחומר

צורה (פיזישע שיינקייט) האט גארנישט צוטון מיט זיין דינען עבודה זרה – דער אייבערשטער האט אים שייך באשאפן. אבער מעשים און דיבורים האבן יא צוטון מיט וואס ער גלייבט אין – פארדעם איז עס א קל וחומר.

2 טעם

"שנאמר 'לא תחנם' – לא תתן להם חן בעיניך." דער דריטער פירוש פון "לא תחנם" – זאלסט זיי נישט געבן חן אין דינען אויגן. ווען מ'רעדט שבח אויף זיי, ווערט מען צוגעצויגן צו זיי, און דאס קען ברענגען צו לערנען פון זייערע שלעכטע מעשים.

3 צו דאס איז ממש דאורייתא

עס ווערט שטארק מסופק צו דער איסור פון "לספר בשבחן" איז ממש א דאורייתא אדער מער א הנהגה טובה / מדרבנן. דער לשון "שנאמר להדבק עמו וללמוד ממעשיו הרעים" קלינגט מער ווי א טעם / הדרכה ווי א שטריקטע לאו. "איך מיינן אז דאס איז מער אזוי ווי א הנהגה טובה... אויף אן אופן וואס איז גורם לדבר עבירה."

4 [דיגרעסיע: אריסטאטל און עבודה זרה]

עס ווערט דערמאנט אז איינער האט געפרעגט: דער רמב"ם האט געזאגט אז אריסטאטל איז געווען כמעט א נביא, אבער ער איז דאך געווען אן עובד עבודה זרה – וויאזוי גייט דאס צוזאמען? דער ענטפער: דער רמב"ם האט געוואוסט אז אריסטאטל האט געדינט עבודה זרה (ספעציפיש וועלכע ע"ז ווערט נישט אויסגעזאגט), און ער האט דאס אדרעסירט אין זיינע ספרים. דער פאקט אז מ'קען לערנען פון א מענטש'ס חכמה מיינט נישט אז מ'דארף מחבב זיין אלעס וואס ער טוט – דאס איז גענוי דער חילוק פון דעם רמב"ם'ס הלכה.

הלכה – מתנת חנם לעובד עבודה זרה vs. גר תושב

דער רמב"ם'ס ווערטער

מ'טאר נישט געבן פאר אן עובד עבודה זרה א מתנת חנם, "אבל נותנין לגר תושב, שנאמר לגר אשר בשעריך תתנה או מכור לנכרי" – פאר א גר תושב זאל מען געבן, און פאר א נכרי זאל מען פארקויפן.

פשט

דער פסוק רעדט פון נבילה – מ'קען עס געבן פאר א גר אדער פארקויפן פאר א נכרי. דערפון לערנט מען אז פאר א נכרי איז נאר במכירה ולא בנתינה.

חידושים

1 ראייה אז "לא תחנם" (מתנת חנם) איז דרבנן

אויב "לא תחנם" וואלט געווען א קלארע לאו דאורייתא אויף מתנת חנם, וואלט דער רמב"ם נישט געדארפט ברענגען דעם פסוק "לגר אשר בשעריך תתנה או מכור לנכרי" אלס מקור. דער פסוק פון נבילה איז דאך נישט קיין לאו – עס איז בלויז א דרשה וואס ווייזט וואס מ'קען טון מיט נבילה. דאס וואס דער רמב"ם ברענגט דעם פסוק אלס אסמכתא ווייזט אז ער האלט אז דאס גאנצע ענין פון מתנת חנם איז נאר דרבנן מיט אן אסמכתא אין פסוק.

2 קשיא אויף דעם דיוק

אויב מ'טרעפט אים אין מארק ביום אידו, גיט מען אים שלום אבער רואיג און ערנסט, נישט צו עקסיטעד. **שטיקל סתירה:** פריער שטייט "אין שואלין בשלומן ביום אידם" – ווי שטימט דאס מיט "נותן לו שלום"? **תירוץ:** "שואלין בשלומן ביום אידו" מיינט נישט סתם "שלום עליכם" – עס מיינט אים וואונטשן א **גוטן יום טוב** (ווי "מערי קריסמעס"). דאס טאר מען נישט אקטיוו טון, אבער ווען מ'טרעפט אים, גיט מען אים א רואיגן שלום בשפה רפה – נישט א יום טוב גרוס.

מ'קען פרעגן, דער פסוק לערנט דאך דעם צווייטן צד – אז א גר תושב מעג מען יא געבן מתנת חנם – און דאס לערנט מען נישט פון "לא תחנם" אליין. **תשובה:** אויף גר תושב האט מען שוין אן אנדערע פסוק – "והי גר ותושב וחי עמך" – אז מ'דארף אים מחיה זיין. אזא דער פסוק פון נבילה איז נישט נויטיג פאר דעם צד פון גר תושב, נאר פאר דעם צד פון נכרי, וואס שטיצט דעם דיוק אז "לא תחנם" (מתנת חנם) איז דרבנן.

הלכה י"א – מפרנסים עניי גוים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום

דער רמב"ם'ס ווערטער

ווען ס'איז דא א קופה של צדקה, "מפרנסים עניי הגוים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום."

פשט

ווען מ'טיילט אויס צדקה פאר ארימע מענטשן פון דער שטאט, גיט מען אויך פאר ארימע גוים צוזאמען מיט ארימע אידן, צוליב דרכי שלום.

חידושים

1 אינטערעסאנטער חידוש

די "גוים" דא מיינט עובדי עבודה זרה – דאס זענען די זעלבע מענטשן וואס מ'האט פריער געזאגט אז מ'טאר זיי נישט געבן מתנת חנם, מ'טאר זיי נישט מרפא זיין, מ'טאר זיי נישט מעלה זיין מן הבור. פונדעסטוועגן, ווען ס'קומט צו א קופה של צדקה, גיט מען זיי אויך מפני דרכי שלום.

2 דרכי שלום vs איבה – א וויכטיגע חילוק

דרכי שלום איז נישט די זעלבע זאך ווי מורא פון איבה. **איבה** איז א גרעסערע זאך – צוליב איבה טוט מען אפילו זאכן וואס מ'טאר נישט טון (ווי מ'האט פריער געלערנט ביי רפואה). **דרכי שלום** איז א פאזיטיווע מצוה – "כדי שיהא שלום בעולם." דער רמב"ם לערנט אז דרכי שלום מיינט פאזיטיוו, נישט בלויז פארמיידן קאנפליקט. דאס קומט פון מסכת גיטין וואו ס'איז דא א גאנצע ליסטע פון תקנות משום דרכי שלום (למשל, כהן קורא ראשון – משום דרכי שלום).

3 "עם עניי ישראל"

דער תנאי איז אז מ'גיט פאר גוים **צוזאמען** מיט עניי ישראל. ס'מיינט נישט אז מ'גיט נאר ווען מ'גיט שוין פאר אידן – נאר אז דרכי שלום אפלייז אויך צווישן אידן אליין, נישט נאר מיט גוים.

הלכה י"א (המשך) – לקט שכחה ופאה, שואלין בשלומן

דער רמב"ם'ס ווערטער

"אם הגוים באים ליתול לקט שכחה ופאה, אין מוחים בידם מפני דרכי שלום." **אויך:** "ושואלין בשלומן אפילו ביום אידם... ואין כופלין להם שלום."

פשט

מ'שיקט נישט אוועק גוים וואס קומען נעמען לקט שכחה ופאה. מ'מעג זיי באגריסן אפילו אויף זייער יום טוב, אבער מ'זאל נישט איבערטרייבן.

חידושים

1 "אין כופלין להם שלום"

מ'לויפט נישט נאך, מ'מוטשעט זיך נישט צו שטארק אז זיי זאלן ווערן דיינע פרענדס. ס'איז דא א הגבלה אויף ווי ווייט דרכי שלום גייט ביום אידם.

2 "לא יכנס לביתו של נכרי ביום אידו ליתן לו שלום"

מ'זאל נישט אריינגיין אין זיין הויז ביום אידו. דאס מיינט נישט סתם אריינגיין – דאס מיינט א **יום טוב וייזט**, אזויווי א חול המועד וויזט, מאכן א לחיים לכבוד זיין יום טוב. דער סיבה: ער וועט גיין דאנקען זיין אליל דערפאר.

3 "מצאו בשוק נותן לו שלום בשפה רפה ובכבוד ראש"

הלכה י"ב – בזמן שיד ישראל תקיפה

דער רמב"ם'ס ווערטער

"**בזמן שיד הגוים תקיפה**" – ווען די גוים האבן די מאכט – גילטן די אלע קולות. ****** אבל בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם, אסור לנו להניח גוי עובד עבודה זרה בינינו, אפילו יושב ישיבת עראי, אפילו עובר ממקום למקום לסחורה, לא יעבור בארצנו עד שיקבל ע

ליו שבע מצוות שנצטוו בני נח, שנאמר לא ישבו בארצך. ******

פשט

ווען אידן האבן פולע מאכט אין ארץ ישראל, טאר מען נישט לאזן קיין עובד עבודה זרה אפילו דורכגיין, ביז ער איז מקבל שבע מצוות בני נח (= ווערט א גר תושב).

חידושים

1 חילוק צווישן ישיבת קבע און ישיבת עראי

פריער האט מען געלערנט אז מ'טאר נישט פארקויפן א הויז (ישיבת קבע) – דאס איז ווען אידן האבן **נישט** פולע מאכט. אבער ווען אידן האבן פולע מאכט, טאר מען נישט לאזן אפילו **ישיבת עראי**, אפילו נאר דורכגיין פאר סחורה.

2 "ישיבה" מיינט אפילו לפי שעה

דער פסוק "לא ישבו בארצך" – "ישיבה" מיינט דא נישט נאר דירת קבע, נאר אפילו לפי שעה. פון וואו ווייסט מען? ווייל דער רמב"ם זאגט אז אפילו "עובר ממקום למקום" איז אסור.

3 גר תושב איז מער ווי סתם נישט עובד עבודה זרה – א גרויסער חידוש

מ'לאזט נישט אריין א גוי אויסער אויב ער איז א **גר תושב** – דאס הייסט מקבל שבע מצוות בני נח. דאס איז **מער** ווי בלויז נישט זיין אן עובד עבודה זרה. שבע מצוות בני נח כולל: עבודה זרה, ברכת השם, גילוי עריות, שפיכות דמים, גזל, אבר מן החי, און דינים – דאס איז עבודה זרה **פלאס נאך זעקס**. אפילו אויב איינער איז נישט עובד עבודה זרה, אבער ער עסט אבר מן החי אדער ער האט נישט א סיסטעם פון דינים, לאזט מען אים נישט אריין אין ארץ ישראל.

4 נישטא קיין אינמיטן

ס'איז א דראמאטישער חידוש – ס'איז נישטא קיין מיטלועג. אדער ער איז מקבל שבע מצוות בני נח און מ'דארף אים מחיה זיין, אים געבן, זיך זארגן פאר אים ("וחי עמך") – אדער ער ווערט נישט צוגעלאזט בכלל. ווען אידן האבן די מאכט, פאדערט מען נישט בלויז אז ער זאל נישט זיין עובד עבודה זרה, נאר מ'פאדערט פון אים **אלע שבע מצוות**.

5 [דיגרעסיע: פראבלעם פאר היינטיגע צייטן]

עס ווערט אנגעריירט אז דאס שאפט א פראבלעם אין היינטיגע צייטן (בנוגע מדינת ישראל), אבער עס ווערט נישט אויסגעפירט.

הלכה – גר תושב נאר בזמן שהיובל נהג

דער רמב"ם'ס ווערטער (בערך)

3) שאלה: וואס איז דער גר תושב שולדיג?

א שטארקע קשיא: א גוי וואס טוט אלע זיינע חובות, אלע שבע מצוות — פארוואס זאל מען אים נישט לאזן וואוינען? דער טעם פון "שלא ילמדו ממעשיהם הרעים" פאסט דאך נישט ביי אים — ער האט נאר גוטע מעשים! **דער ענטפער:** ס'איז נישט א שטראף פאר אים, נאר א סיסטעמאטישע גזירה — ווען ס'איז נישטא דער אינפראסטרוקטור (בית דין, מלכות) צו פירן חשבון איבער גוים מיט אנדערע דינים, קען מען זיך נישט ערלויבן דעם סטאטוס פון גר תושב בכלל.

4) אפילו בימי יהושע

עס ווערט אנגעמערקט אז אפילו בימי יהושע איז נישט געווען יובל נוהג, וואס מיינט אז דער גר תושב סטאטוס איז א זייער שפעטערע ענטוויקלונג.

כללי'דיגע באמערקונג איבער דעם פרק

דער גאנצער פרק איז זייער כלליות'דיג — ס'זענען "דירעקשאנס" וויאזוי מ'דארף זיך פירן, אבער ס'איז זייער שווער צו מאכן הלכה למעשה דערפון, ווייל מ'דארף וויסן די ריאליטי און די אומשטענדן. דער גאנצער פרק איז א **פאליטישער פרק** — ס'איז נישט א פרק פון מצוות אויף א געוויסן איד, נאר א פרק וואס רעדט פון דעם פאליטישן אומגאנג מיט עובדי עבודה זרה, מינים, און גרי תושב, אין פארשידענע מצבים פון מאכט און שליטה.

מ'נעמט אן א גר תושב נאר בזמן שהיובל נוהג. שלא בזמן היובל — מקבלים גרי צדק בלבד.

פשט

ווען יובל איז נישט נוהג, קען מען נישט מקבל זיין קיין גר תושב אין ארץ ישראל — נאר א גר צדק (וואס איז מקבל כל התורה כולה) ווערט אריינגעלאזט.

חידושים

1) פשט #1 — שייכות צו קרקע

חז"ל'ס טעם: ווען יובל איז נוהג, גייען פעלדער צוריק צום אריגינעלן בעל הבית ביובל (אדער בשמיטה). דעריבער, אפילו אויב מ'פארקויפט א קרקע צו א גר תושב, איז ער נאר דארט פאר א "ישיבת ארעי" — ער באקומט נישט קיין קרקע "לעולם ועד". אבער ווען יובל איז נישט נוהג, וואלט ער באקומען א פערמאנענטע אחיזה אין ארץ ישראל, און דאס וויל מען נישט.

2) פשט #2 — יובל נוהג אלס אינדיקאטאר פון שליטה

א טיפערער פשט: "יובל נוהג" מיינט אז ס'איז דא "רוב יושביה עליה" — א שטארקע אידישע ישוב מיט א מלכות, א בית דין, א סיסטעם וואס קען ענפארסן דינים. ווען ס'איז דא אזא שליטה, קען מען זיך ערלויבן צו האבן גוים וואס לעבן אונטער אנדערע דינים (שבע מצוות), ווייל די מלכות קען דאס קאנטראלירן. אבער ווען ס'איז נישטא אזא לעוועל פון שליטה, איז ס'צו ריוויקאנט — מ'קען נאר ערלויבן גרי צדק וואס פאלגן כל התורה כולה.

תמלול מלא

הלכות עבודה זרה פרק י' — לא תכרות להם ברית ולא תחנם

הקדמה לפרק י'

Speaker 1:

סאו יא, סאו אונז לערנען הלכות עבודה זרה פרק י'. אונז האבן שוין אנגעהויבן לערנען וועגן געוויסע הלכות וואס האט צו טון מיט די רילעישאנשיפ צווישן אידן און גוים די פאריגע פרק, בייסקלי וויאזוי א איד זאל נישט דיעלן מיט גוים, מאכן מסחר מיט גוים כדי דער גוי זאל נישט גיין מודה זיין לעבודה זרה, אדער כדי דער איד זאל נישט נכשל ווערן אין הנאה האבן פון געלט פון עבודה זרה, און אזוי ווייטער.

דא רעדט מען מער הלכות וואס האט צו טון מיט קשר צווישן א איד און א גוי, אדער מער ריכטיג מיט א איד און א עובד עבודה זרה. ווי מ'זאגט אזוי ווי די צענזור פלעגט הייסן שרייבן אז גוי מיינט א גוי פון אמאל וואס איז געווען א עובד עבודה זרה. אפשר איז אמת, ער האט געזאגט אז א נוצרי הייסט אויך א עובד עבודה זרה, מיר האבן עס שוין געשמעסט, עס איז א מחלוקת הפוסקים איבער די היינטיגע נוצרים. דאס איז אמת, אבער די ווארט גוי, דא זעט מען אז דער רמב"ם נוצט די ווארט גוי און עובד עבודה זרה אינטערשטענדזשעבלי. גוי טייטשט א עובד עבודה זרה, און נישט אז דו ביסט נישט קיין גוי, דו ביסט א איד. איך מיין, אפשר איז ער א גר תושב, אפשר איז ער עפעס אן אנדערע סארט זאך, אבער א גוי טייטשט א עובד עבודה זרה.

און ביז יעצט האבן מיר געלערנט הלכות פון הנאה פון די עבודה זרה אליין, אפילו יא, אפילו דאס וואס מיר האבן געלערנט וועגן גיין מאכן קשר איז געווען כדי ער זאל נישט גיין צו די עבודה זרה, דער גוי זאל גיין, ס'איז א שאלה פון לפני עור אדער וואטעווער. יעצט רעדט מען שוין א ברייטערע, מיר לערנען עס אויך מצוות, איך מיין ס'איז עקסטערע מצוות, רייט? דער רמב"ם רעכנט יעצט פאר עקסטערע מצוות, רייט? אין די ליסט. ס'איז צוויי עקסטערע לאוין, אין די הקדמה שטייט עס, יא. וואס דאס איז אן עקסטערע איסור אין די תורה, שוין אזא מענטש, אזא גרופע מענטשן וואס דינען עבודה זרה, איז דא נאך אזעלכע הלכות וואס מ'דארף... סאר, איך קום שוין צוריק... איז דא נאך הלכות וויאזוי מ'דארף זיך פירן מיט זיי. זייער גוט.

הלכה א' — לא תכרות להם ברית

דער רמב"ם'ס לשון

Speaker 1:

הלכה א', זאגט דער רמב"ם, געווענליך ווען א מלכות ישראל דארף מאכן מלחמות מיט גוים און זיי פארטרייבן פון ארץ ישראל, און ספעציעל עובדי עבודה זרה איז דא א מצוה פון מאבד זיין עבודה זרה, זאגט דער רמב"ם אז ס'איז דא א לאו, מ'טאר נישט כורת זיין ברית מיט עובדי עבודה זרה, און מ'טאר נישט זיין בשלום מיט זיי. יא, סאו האלט מיט'ן זאל. יא. געווענליך ווען מ'האלט מלחמה מיט אנדערע גוים, ער מאכט מיט זיי שלום.

אבער ווען ס'איז דא אן ענין פון עבודה זרה, ווען די גוים זענען עובדי עבודה זרה, זאגט דער רמב"ם אזוי: **מ'טאר נישט מאכן א ברית מיט עובדי עבודה זרה אז אונז גייען מיר לעבן בשלום מיט זיי און זיי גייען מיר לאזן דינען עבודה זרה, שנאמר "לא תכרות להם ברית". אלא, מ'קען מאכן א ברית מיט זיי אויב הערט ער אויף צו דינען עבודה זרה, "יעזוב עבודתו או יהרג", אדער הרג'עט מען זיי. ס'איז נישטא קיין וועג.**

דיסקוסיע: גירסא — שבעה עממין אדער עובדי עבודה זרה

Speaker 1:

רייט, סאו אין אנדערע ווערטער, ס'איז דא אזא זאך פון ברית. ס'איז דא א גירסא, אין די אלטע גירסא איז געשטאנען "שבעה עממין", און איך זע אז דא שטייט "לעובדי עבודה זרה". סאו ס'זעט אויס אז ס'איז א מחלוקת טייטש אין רמב"ם, ער גייט מיט די גירסא "שבעה עממין", אבער אונזער גירסא שטייט "לעובדי עבודה זרה". אבער לכאורה איז עס די זעלבע נקודה. די ווארט איז, מ'מאכט א מלחמה. "שבעה עממין" איז די פראבלעם, אבער לכאורה איז דאך ממש די חיוב, ס'איז נישטא קיין אפציע צו מאכן א ברית מיט זיי, דערפאר איז עס עפעס שווער. אבער דאס איז דער רמב"ם האלט, אפילו ביי שבעה עממין, אויב לאזן זיי אפ עבודה זרה מעגן מיר יא. דאס וואס שטייט אין די תורה אז מ'זאל נישט רחמנות האבן אויף זיי איז וועגן עבודה זרה. דאס איז דער רמב"ם'ס שיטה. מיר דארפן לערנען נאכדעם הלכות מלכים, אפשר קען מען זען. אקעי.

Speaker 2:

אבל לאבד בידו על דרך בור וכיוצא בו אסור, אונז טארן נישט אים גיין מאבד זיין, אים אריינשטופן אין א באר, אזוי לאנג ווי ס'איז נישטא קיין מלחמה. די ערשטע תנאי ווען אונז פייטן מיט א גוי איז ווען ער פירט מיט אונז א מלחמה. סאו לכאורה די ערשטע שטיקל איז אויך אזוי, אויב די גוי מאכט מיט אונז א מלחמה, און אונז גייען מיר צוריק ארויס אין מלחמה, דעמאלט זאל מען נישט ענדיגן די מלחמה פאר מ'האט געמאכט סוף צו די עבודה זרה. אבער סתם אזוי אונז זוכן נישט, אונז גייען מיר נישט ארויס אין מלחמה.

דיסקוסיע: פארוואס איז "לאבדו בידו" אסור?

Speaker 1

דארף מען אבער פארשטיין דאס איז מיט די חומש'דיגע הלכה פון מאבד זיין. מ'גייט יא, מאבד זיין איז נאכדעם וואס מ'גייט ארויס. מאבד זיין איז נישט מאכן א מלחמה, אין ארץ ישראל איז טאקע א מצות כיבוש, דאן זאל מען זיך מוטשען דארט אביסל, ס'איז אן עקסטערע מצוה. אדער וועגן דעם, דאס דארף מען נאכזיכן. אבער מען קען איינגיין א מלחמה, און מען מאכט א מלחמה אין מלחמת רשות, דעמאלטס קען זיין די הלכה פון ערשטן סעיף א'. אבער סתם א יחיד טאר נישט הרג'ענען א גוי, ווייל ס'איז נישט קיין מלחמה. נישט נאר א יחיד, אפילו א ציבור, און חוץ אויב דאס גייט נישט מיט מלחמה, מדיני מלחמה. מיר האבן ענין אין "אותם ענו מלחמה". רייט, ווייל מיר זענען נישט יעצט אין א מצב מלחמה. דאס מיינט דער רמב"ם דאך אויך צו זאגן. רייט. מלחמה האט כללים, א מלך קען דערקלערן א מלחמה, אדער אז סנהדרין איז נישט... עס קען אויך זיין... איך בין נישט זוכר ווער עס זאגט אז דאס איז א דין אין די קריאת שלום. מען דארף קוקן אין וועלכע ספר מנחה, ווי ער זאגט דאס.

איך טראכט אז אפשר איז דא דריי לעוועלס. איך טראכט, איך זאג נישט, כלפי פשוט מדייק זיין פון די "עושה עמנו מלחמה". אפשר בין איך נישט גערעכט, אבער איך טראכט אז עס קען זיין אזוי. דאס הייסט, אונז ווילן גיין א מלחמת רשות, לאמיר זאגן. מען קען מאכן א מלחמה מיט א גוי. אקעי. סאו אויב ער וויל אינגאנצן זיך אונטערגעבן, ער האט זיך אונטערגעגעבן, ער מאכט נישט קיין מלחמה, ער גייט "בהולה לכל מעשיו". נישט מיט זיינע דינים פון עובדי עבודה זרה ביז גערעכט. לכאורה גייט ממילא חל זיין די הלכה, מען טאר נישט לאזן עובדי עבודה זרה בארצנו, אדער אין א פלאץ וואס איז אין שלטונג, וכדומה. אבער דאס איז נאך נישט כריתת ברית. כריתת ברית איז לכאורה נאך איין לעוועל, אז מען מאכט אזוי ווי א דיעל, אונז זענען צוזאמען און אונז זענען פרענדס, אפשר גייען אונז... וויאזוי הייסט א קאאליציע, יא, אויב איינער איז זיך לוחם זיין מיט דיר, וועט מען זיך לוחם זיין מיט דיר. א ברית קען זיין אזא גרעסערע לעוועל, דעמאלטס איז דא אן עקסטערע איסור נישט צו מאכן קיין ברית וואס אינקלוד אז ער מעג דינען עבודה זרה. אבער פארשטייסטו זיך אזוי? דעמאלטס, פארקערט פארשטיי איך, אז דער וואס וויל נישט, איז א "עושה עמנו מלחמה", פארשטייט זיך ער איז נישט מכניע זיך אליינס, דעמאלטס טאר מען נישט מאכן קיין ברית מיט אים. אבער איין לעוועל אינצווישן, וואס הייסט ער מאכט נישט א מלחמה, נאר ער איז מקבל שלום, קען זיין מען מעג מקבל זיין שלום פון איינעם, ווייל מען מעג זיין בשלום מיט גוים וואס דינען עבודה זרה. פארשטייסטו זיך אזוי? איך וויל עס אפשר א טראפל אנדערש געווען.

Speaker 2

אלס רחמנות אויף דעם גוי, טאר מען נישט וועגן "לא תחנם". מען טאר נישט רחמנות האבן. רחמנות קומט נישט אריין. סאו האט א מענטש געזאגט אז איינמאל ס'איז נישט דא קיין מצוה פון רחמנות, מעג איך אים הרג'ענען אויך. די ענטפער אויף דעם איז, אז ענדליך אריין מיט דאס נישט רחמנות, דו ווילסט אבער נישט מאכן קיין פראבלעמען פאר כלל ישראל, פאר אידן, אזוי ווי שפעטער דא משום איבה. דו ווילסט נישט מאכן קיין פייער. סאו אז ער איז נישט געמאכט מיט דיר א מלחמה, גייסטו יעצט... די תורה וויל נישט אז עס זאל זיין קעאס אין ארץ ישראל, און יעדער איינער זאל קומען און עפעס א פאר מתנחלים הארגענען און שלאגן, עס זאל זיין אייביג איבערדרייענישן

יא, אבער ר' יואל פנחס, דא רעדט ער אפילו אויב שפעטער מאכט זיך א מלחמה, אז די אידן זענען כובש נאך א שטיקל פלאץ, אויף דעם נייעם פלאץ וואס ווערט יעצט בארץ ישראל, איז דאך דא די מצוה פון "אבד תאבדון את כל המקומות". און אפילו זיי זאגן "מיר ווילן מיט דיר א ברית", קען מען מאכן מיט זיי א ברית, אבער נאר בתנאי אז ער הערט אויף צו דינען עבודה זרה. די אנדערע אפציע איז "יהרג", דאס הייסט מ'גייט מאכן א מלחמה, מ'גייט ביזן סוף, אויסער אויב דו לאזט אפ עבודה זרה. זייער גוט.

Speaker 1

שוין, נאר היות די גוים האבן נישט די מצוה פון "יהרג ואל יעבור", האבן זיי זיך אונטערגעגעבן.

Speaker 2

דו מיינסט צו זאגן פאר זייער עבודה זרה.

Speaker 1

פאר זייער עבודה זרה. יא, אבער ס'זעט אויס קלאר אז די הלכה איז דוקא במלחמה, די "או יהרג". ווייל א מינוט שפעטער גייט מען זען אז אויב מ'זעט אן עובד עבודה זרה הרג'עט מען אים נישט בידיים. מ'גייט זען. אבער דאס איז די נקודה. זייער גוט.

ולא תחנם – לא מעלין ולא מורידין

Speaker 1

"ואסור לרחם עליהם", און מ'טאר נישט רחמנות האבן אויף די עובדי עבודה זרה, שנאמר "ולא תחנם". אונז גייען מיר זען פון די לאו פון "לא תחנם" גייען מיר זען נאך אפאר מצוות. ס'זעט אויס אז "לא תחנם" קען מען אפטייטשן אפאר וועגן. חז"ל דרש'ענען עס אויף אפאר וועגן. פשוט "לא תחנם" מיינט מלשון רחמנות, אזויווי "חננוא", "חננו ורחום". די ערשטע זאך איז, אז ווען דו האלטסט אינמיטן מלחמה האלטן מיט זיי און זיי ווילן נישט אויפגעבן עבודה זרה, איז נישטא קיין רחמנות האבן, און לאז זיי פייטן ביזן סוף. דאס איז די ערשטע פשט פון "לא תחנם". דאס איז די זעלבע פשט, אויף די זיכערסטע, למרות "לא תחנם" שפעטער גייט מען זען נאך אפאר זאכן וואס די חז"ל לערנען ארויס פון די ווארט "ולא תחנם" אויסער די פשוט'ע פשט פון רחמנות האבן. אבער די ערשטע זאך איז, מען טאר נישט רחמנות האבן.

מ'זעט אז עובדי עבודה זרה שטייט אין די תורה אסאך מאל מען טאר נישט רחמנות האבן. פון איין זייט איז דא עובדי עבודה זרה "לא תחנם", און וואס דארף מען קענען האבן רחמנות? מ'האט אויף עובדי עבודה זרה נישט קיין רחמנות. די רמב"ם האט געזאגט אין אירע זאכן אז די רחמנות איז זיי צו הרג'ענען.

לפיכך אמרו גוי עובד עבודה זרה, ביז יעצט האט מען גערעדט ווען מ'האלט טאקע אינמיטן א מלחמה, א מלך האלט אינמיטן א מצב פון מלחמה, דעמאלט זאל ער גיין עד הסוף און עוקר זיין עבודה זרה. און דא רעדט מען א פריוואטער איד זעט א גוי וואס איז אן עובד עבודה זרה, ער זעט אז ער פארבלאנדזשעט זיך אדער איז תועה בדרך, "עובד" מיינט נישט שוין פארבלאנדזשעט זיך, ס'מיינט לכאורה אז ער איז עובד, נישט א פארבלאנדזשעטער, ער פארלירט זיין וועג, ער איז אינמיטן אריינפאלן אין א באר, אין א מצב פון א סכנה, אין קורצן, **לא יעלהו, זאל ער אים נישט ראטעווען.**

און די זעלבע זאך, ראהו לוקח למות, לא יצילנו, ער זעט אים ווי ער ווערט גענומען צו איינער וויל אים הרג'ענען, לא יצילנו, זאל ער אים נישט ראטעווען, ווייל ער איז אן עובד עבודה זרה און ס'איז א חלק פון די מצוה פון "ולא תחנם", אז מ'זאל נישט האבן קיין רחמנות אויף עובדי עבודה זרה. דאס הייסט, אויב בעצם ווען ס'וואלט געווען א מלחמה מיט אים וואלט מען אים סתם גע'הרג'עט אין די מלחמה, איז דאך א חלק פון מלחמה, כאילו אז דו זעסט א גוי, אבער מיר קענען אים יעצט נישט מאכן קיין שעת מלחמה.

Speaker 1

איך בין מסכים אז משום איבה איז א זאך וואס גייט אריין שפעטער, איך טראכט אויך אזוי. אבער דא רעדט מען פון א חיוב, אז דו רעדסט אז ס'וועט בקרוב זיין א חיוב, מוז מען רעדן פון א ענין וואס איז שייך צו מאכן בריתות, בריתות דחופות.

Speaker 2

ער ברענגט אז תוספות פרעגט א קשיא, פארוואס טאקע מוז מען לאו מרביץ? זאגט תוספות אז ער איז נאך חייב מיתה אויב מ'האט אים דייטליך פארקויפט.

המשך דיון אין "לא תחנם" – דער פשט און דער שייכות צו ראטעווען

Speaker 1

דארט זאג איך, עס איז אפשר אסור וועגן א פאליטישע סיבה, ווייל ער גייט נישט מאכן ארץ ישראל אין א פלאץ פון כאאס, אדער איז אסור ווייל ער קען נישט עובר זיין אויף א שטיקל לא תרצח. א גוי איז נישט חייב מיתה פאר דינען עבודה זרה. ס'איז נישט אזוי. א שעת מלחמה איז א מלחמה. וואלט ער א גוי נישט חייב מיתה פאר דינען עבודה זרה? תוספות ברענגט דאך שבת, פארוואס האט מען געהרג'עט די וואס האבן נישט צוריקגעצויגן פון עבודה זרה? איז וועגן מלחמה אדער וועגן עבודה זרה?

דא רעדט מען דאך אז ווען מ'קען דיך יא, מ'רעדט דאך אין אן אופן וואס איז שייך צו מאכן בריתות און מלחמות. ער ברענגט א תוספות פרעגט א קשיא, פארוואס טאקע מוז מען רעדן? זאגט תוספות אז ער איז נאר חייב מיתה אויב מ'האט אים גע'דנ'ט אין בית דין. נישטא קיין בית דין. אבער איך ווייס נישט אויב דאס איז די זעלבע ווי די רמב"ם.

איך וועל נאכאמאל איבערזאגן וויאזוי מיר האבן געלערנט דא: אז ווען ס'איז א מלחמה, דארף מען גיין עד הסוף, און מ'מעג נאר מאכן מיט אים א ברית, אן "alliance", אויב ער הערט אויף צו דינען עבודה זרה, און מ'טאר נישט רחמנות האבן. אבער סתם א איד ווערסעס א גוי היחיד, אלס די דין לא תחנם, דארף מען נישט האבן עקסטרע רחמנות פון מאכן השתדלות אים צו ראטעווען. אבער נאך אלץ טאר מען אים נישט הרג'ענען, ווייל מ'קען נישט הרג'ענען א מענטש אן ער זאל זיין...

דיון: צי "לא תחנם" גייט אויף דעם דין פון נישט ראטעווען

Speaker 2

איך בין נישט זיכער אז די לא תחנם גייט אויף די צווייטע שטיקל. איך וואלט געקוקט אזוי מער... ווייל פארוואס זאלסטו האבן רחמנות? ממילא לפיכך איז די רמב"ם נישט קיין ראייה.

Speaker 1

ניין, ניין, די ערשטע לא תחנם גייט... ניין, לפיכך איז נישט קיין ראייה. אסאך מאל זאגט די רמב"ם לפיכך, מיינט עס נישט...

Speaker 2

ניין, ניין, דאס איז קלאר, די רמב"ם... ס'איז קלאר, ס'איז זייער קלאר, ס'איז קאנקטעד צו די לא תחנם.

Speaker 1

ניין, ניין, לאמיר נאכאמאל. קודם כל, ווייסט א כלל גדול ברמב"ם, ווען ס'שטייט לפיכך, נישט אלעמאל האט עס א טעם מיט וואס ס'שטייט פריער. אסאך מאל מיינט עס "אין אופן", עפעס אזוי. דאס איז... קוק אריין אין רמב"ם, מאך א סירטש פון אלע לפיכך'ס, וועסטו זען אז נישט אלעמאל שטימט עס אז ס'זאל זיין א... לפיכך איז נישט דווקא "therefore" אין די רמב"ם. לפיכך מיינט ממילא, דער פשט איז אזוי, איך געדענק מיינ ברודער האט מיר אמאל געזאגט די פשט.

Speaker 2

ניין, ס'שטימט נישט, ס'שטימט נישט, ס'שטימט זייער נישט. ווייל "לא תחנם" מיינט דו זאלסט רחמנות האבן. ווען דו זאלסט רחמנות האבן מיינט

וועגן דעם. אויב ער האלט אינמיטן שטארבן, קיינער גייט נישט וויסן, קענסט אים הארגענען, ווייל קיין רחמנות איז נישטא אויף עובדי עבודה זרה, ווען ס'איז לא עלינו. אבער אים גיין הארגענען, סא זאגט ער 'אסור', ווייל דער רמב"ם זאגט דאס נישט אסור ווייל דאס איז געהארגעט א אומשולדיגער מענטש, נאר אסור ווייל דו מאכסט חורבן מיט ארץ ישראל.

Speaker 1

ניין, איך בין נישט מסכים. קודם כל, לאו דווקא ארץ ישראל, די הלכה איז איבעראל. אבער איך זעה נישט 'אסור'. 'אסור' דארף דאס זיין וואס עס שטייט אז א גוי איז 'לא מעלין ולא מורדין'. יא, דאס הייסט, די הלכה זאגט אז מען שטופט נישט אריין אין די בור בכלל. מען איז נישט מחויב אים מציל צו זיין סך הכל, מען רופט נישט הצלה. ער איז געשטארבן. סא די סיבה פארוואס איך דארף אים נישט ראטעווען איז ווייל 'לא תחנם', מען דארף נישט האבן אויף אים רחמנות.

Speaker 2

מעיבי. אבער איך פרעג, די סיבה פארוואס מען טאר נישט משאבד זיין איז אלס רציחה?

Speaker 1

עפעס אזוי, יא.

Speaker 2

אדער ס'איז אן עקסטרע זאך, ווייל דו ווילסט אז די רציחה זאל נאר דער מלך זאל מעגן הארגענען, און דו ווילסט נישט אז יעדער יחיד זאל נעמען די געזעץ אין די אייגענע הענט.

Speaker 1

ניין, ניין, ווייל ער איז נישט חייב מיתה. ער איז נישט חייב מיתה. אבער בעצם איז ער חייב מיתה אויב ס'איז א סיטואציע וואס דער מלך האט דערקלערט מלחמה. און א מלחמה גייט מען אים הארגענען פאר די עבודה זרה, ס'איז נישט פשט אז די מלחמה איז פאר א אנדערע סיבה וועגן דער מלך וויל מאכט. דער מלך מאכט מלחמה וועגן עבודה זרה, וועגן ער וויל מבער זיין עבודה זרה.

Speaker 2

ניין, נאר אין ארץ ישראל, נאר אין ארץ ישראל, חוץ לארץ איז מען נישט מחויב. ס'איז נישט קיין חילוק, מען רעדט אין ארץ ישראל, יא. קען מען מאכן א מלחמה בלויז פאר עבודה זרה? און פארוואס קען נישט א יחיד מאכן א קליינע מלחמה מיט א שכן עובד עבודה זרה? דאס זאג איך, ס'איז 'אסור' אפשר וועגן א פאליטישע סיבה, ווייל ער גייט דאך מאכן ארץ ישראל אינטו א פלאץ פון קעאס. אדער ס'איז 'אסור' ווייל ער קען נישט אויספירן וואס א שטיקל אוטאריטי זאגט. א גוי איז נישט חייב מיתה פאר די עבודה זרה, ס'איז נישט אזוי. א שעת מלחמה איז א מלחמה, אבער א גוי איז נישט חייב מיתה פאר די עבודה זרה. תוספות ברענגט דאס, תוספות...

Speaker 1

סא די סיבה פארוואס מען הארגעט אים אויב ער ציעט נישט צוריק פון עבודה זרה איז וועגן מלחמה אדער וועגן עבודה זרה?

Speaker 2

וועגן מלחמה.

Speaker 1

וועגן מלחמה? דאס איז דאך דער רמב"ם מפורש, ס'איז דא איינס וועגן מלחמה און דער צווייטער סעיף זאגט...

Speaker 2

אויב מ'זאגט אז מלחמה איז אזוי ווי משום איבה, אבער דא איז נישט שייך אנצוהייבן א מלחמה ווען איין יחיד וויל אז ס'זאל יעצט ווערן א מלחמה אין ארץ ישראל.

במה דברים אמורים? דאס אז אפילו ווען מ'טוט נישט רחמנות האבן, אזוי ווי איך האב געלערנט אז רבי יצחק האט געזאגט, ניין, ער גייט גאר נישט רחמנות האבן אויף אידן למעלה. ניין, דאס אז מ'האט געזאגט אז מ'טאר נישט הרג'ענען און מ'זאל נאר נישט ראטעווען, איז נאר געזאגט געווארן ביי א גוי. אבער ס'איז דא די וואס זענען ערגער ווי א גוי עובד עבודה זרה. דאס זענען מוסרי ישראל, אידן וואס מסר'ן אנדערע אידן למלכות אין צייטן וואס אידן זענען אונטערגעווארפן. מוסרי ישראל מיינט מען נישט סתם אז מ'גייט אין ערכאות און מ'שלעפט ארויס אפאר דאלער פון א איד. ס'מיינט מען סתם מער, מוסרי ישראל מיינט מ'לייגט אריין אידן אין סכנה. מ'לייגט אריין אן אנדערן איד אין א סכנה. דאס זענען מינים ואפיקורסים, וואס מיינט מען מינים ואפיקורסים? דאס זענען די וואס זענען כופרים אין די תורה.

לכאורה וואס מינים ואפיקורסים זענען אין הלכות תשובה, האט דער רמב"ם געזאגט א כלל הגדרה. אבער לכאורה מיינט מען דא אויך, נישט דווקא ווייל זיי האבן שווערע דעות כוזבות, נאר זיי באלאנגען צו עפעס א געוויסע חבורה וואס פייט מיט אידן. ביי די גוים ביסטו אויף די זייט אז מ'דארף זיי אלע הרג'ענען, קומט תורה שבכתב און זאגט **"לא תרחם עליהם"**. אבער זיי איז א מצוה זיי נישט נאר זאל מען זיי נישט ראטעווען, נאר מ'זאל זיי יא מורדין עד באר שחת, און זיי אריינטרעטן ביז אין גיהנום אריין. וואס קומט דא אריין די באר שחת?

דער רמב"ם'ס טעם – מצרים ומצרים ישראל

זאגט דער רמב"ם פארוואס? **מפני שהן**, די חבורה, די כת פון מוסרים ומינים ואפיקורסים, פון דעם וואס איך האב געזאגט וואס איך האב געזאגט, **זיי זענען מצרים ומצרים ישראל, ומסיתין את העם מאחרי השם, כישוע הנצרי ותלמידיו, וצדוק וביתוס ותלמידיהם, שם רשעים ירקב.**

זאגט דער רמב"ם אזוי, אז אפילו דו זעסט איינעם וואס דו טראכסט ער איז טאקע פון די מינים ואפיקורסים, אבער ווער זאגט אז ער איז אזוי דעידנזשערעס? זאגט דער רמב"ם, ס'איז געווען, אונז האבן געהאט אמאל א ישוע הנצרי, וואס ס'האט זיך אויך געקענט טראכטן, נו וואס איז שוין, עפעס אן אינטערעסאנטע אידל מיט עפעס מאדנע איידיעס, אדער צדוק וביתוס. אבער פון דעם האט זיך אנטוויקלט א גאנצע חבורה, א גאנצע כת וואס האט געשטערט אידן און מצרים לישראל. ממילא, אויב ס'איז דא איינער וואס באלאנגט צו די חבורה, איינער וואס מאכט אזא סארט נייע קאלט, זאל מען זיי הרג'ענען, ווייל זיי זענען א סכנה פאר כלל ישראל.

דער חילוק צווישן גוים עובדי עבודה זרה און מינים מישראל

דו זעסט אז ער זאגט זייער שיין אז דער רמב"ם ווייסט אז א גוי סתם וואס דינט עבודה זרה שטערט אונז נישט, מ'האט מיט אים גארנישט צו טון, אבער ער שטערט, ער מאכט נישט קיין משול פאר אונז. אבער די מינים מישראל, זיי זענען יא מצרים לישראל. זיי מאכן, אזויווי ער ברענגט א דוגמא פון די מינים ואפיקורסים, און ער שטעלט זיך גלייך, ער ברענגט די ברכה פון זיי דא, ווייסטו, איך מיינ ערשטע איז עס פארט פון די קיום פון "ומרידה מהרה תעקר", ווייסטו, "מלכות הרשעה מהרה תעקר", ווייסטו, "מלכות הרשעה מהרה תעקר", ווייסטו, "השי"ת יקיים די מצוה".

ער ווייסט אז זיי שטערן דרך יא, אז זיי שטערן יא, און נישט סתם זיי שטערן, נאר זיי זענען מסירין מאחרי השם, וואס דער רמב"ם איז מסביר אז ס'איז די ערגסטע זאך, ס'מאכט בטל ישיבה של עולם וכו'. ממילא דארף מען זיי... יא, אבער ס'איז א סעלף-דעפענס, און נישט... אזוי קענסטו זאגן אז ביי די גוי האט ער געזאגט **"ואינם אויבים לנו במלחמה"**, ווייל זיי זענען אייביג נישט אויבים לנו במלחמה. און דאס זאג איך נאך פון רבי ראבינאוויטש, איך מיינ אז ער איז גערעכט. יעצט מיינ איך אזוי, איך וויל נאר מסביר זיין, דער רמב"ם זאגט, מ'הארג'עט נישט א מין ווייל ער איז אזא גרויסער רשע, נאר ווייל ער איז מצר לישראל, ווייל ס'איז א סעלף-דעפענס.

דיון: פארוואס ביי אידן איז שטרענגער ווי ביי גוים

Speaker 2

ווען דו זעסט איינעם, טו ווייז אן רחמנות, זאלסט רחמנות האבן אויף אים. א מענטש זאל האבן רחמנות. אבער אויב דו וועסט אים געבן א מתנת חינם, איז דאס נישט רחמנות האבן.

Speaker 1

לאמיר פארשטיין, לאמיר פארשטיין. איך נעם נישט אוועק די איסור, נאר דו זאלסט נישט, איך בין נישט מסכים, איך בין נישט מסכים. ווייל "לא תחנם" איז אזוי ווי דו האסט געזאגט צוטאן, באלד וועט מען זען אנדערע פשטים אין "לא תחנם". ביזדערווייל רעדן מיר פון די פשוט'ע פשט. פשוט'ע "לא תחנם" איז אז די מציאות וואס דו וואלסט רחמנות געהאט, דו וואלסט אויף אן אלטן רחמנות געהאט, ער האט פארלוירן א מלחמה, ער וויל זיך אונטערגעבן, אבער דו ווילסט נאך אלץ נעמען די זאך, וואלסטו געהאט רחמנות? דו וואלסט געמאכט "לא תחנם" פשוט נאך א לאו אויף "לא תכרות ברית". דאס איז די פשוט'ע פשט.

דאס איז וויאזוי... ס'שטייט נישט שוין **"לא תכרות להם ברית"**?

Speaker 2

יא, יא, **"לא תכרות להם ברית"** איז צו מאכן א ברית, און **"לא תחנם"** איז צו רחמנות האבן אויף זיי. ווי מיר זאגן, ס'איז ענדליך א חל צו רחמנות אזויווי דו האסט געזען ביי מיתות, איז דא פיר אנדערע לאווינ נישט רחמנות האבן אויף זיי. ס'איז א נארמאלע זאך. דאס איז דאך די קאנטעקסט פון "לא תחנם", ס'שטייט אין איין פסוק מיט "לא תכרות ברית". ס'רעדט זיך בשעת מלחמה. "לא תחנם" רעדט נישט נישט בשעת מלחמה. די צווייטע דין איז אז מ'איז נישט מלחמה, איז אן אנדערע דין. ס'איז קאנטעקטעד מיט די ערשטע דין, אבער ס'איז נישט וועגן "לא תחנם". איך קלער נישט. ווייל צו ראטעווען א מענטש איז נישט וועגן רחמנות, ס'איז נישט קיין שייכות צו רחמנות. אפשר אן ענין פון "לא תעמוד על דם רעך", אנדערע זאכן, אבער נישט וועגן רחמנות.

רחמנות, די פשט איז אז רחמנות, געווענליך, "לא תחנם" זאגט מען ווען א מענטש איז חייב מיתה. יא, מ'לערנט ביי א רודף און מושך, וואס איז חייב מיתה, אדער ביי אנדערע זאכן, א רוצח, "לא תכפר", נישט רחמנות האבן. א גוי איז חייב מיתה, סאו ס'רעדט זיך לכאורה אין די פשט אין די מצב פון מלחמה, אין די מצב וואס ער איז חייב מיתה. נאכדעם, אפשר "לא תחנם" גייט אויף יהרג. אויב ער איז נישט מסכים, הרג'ע אים און האב נישט קיין רחמנות. אבער דאס וואס מ'ראטעוועט אים נישט, דאס איז נישט וועגן די איסור פון רחמנות האבן. איך וואלט מיר געדאכט.

Speaker 1

דאס איז די סיבה פארוואס מ'זאל אים נישט ראטעווען.

Speaker 2

ניין, איך בין נישט מסכים. ווייל ס'שטייט נישט דא "לא תעלהו מן הבור" אים צו ראטעווען, נאר מ'זאל אים נישט ראטעווען. ס'איז דא אן איסור אים צו ראטעווען, וועגן ס'איז דא "לא תחנם".

Speaker 1

איך בין נישט מסכים. "כל שכן" איז דאך אן איסור. ס'איז דא אן איסור רחמנות צו האבן. די נארמאלע דרך ווען דו זעסט א מענטש וואס טוט ווייז אן רחמנות, דו שפרינגסט אים צו ראטעווען. אבער ווען ער איז א עובד עבודה זרה, האב נישט קיין רחמנות.

Speaker 2

איך האב דיר שוין געזאגט די ענגלישע פשט, אבער דו קענסט זאגן דעם פשט? דעם פשט, מיר זאגן דעם פשט. מיר זאגן דעם אמת'ן פשט. דו זאגסט דעם אמת'ן פשט? דו זאגסט דעם פאלש'ן פשט.

הלכה ב' – מוסרי ישראל, מינים ואפיקורסים

Speaker 1

"הבה נעשה לנו שם". דאס איז די פראבלעם. בעיקר וואס מאוסטלי וואס אונז קענען טון איז ווען אונז קענען זייער שעלטן. איך זע נישט אז ס'איז אמאל געווען אזא מעשה אז מ'האט גענומען דעם און יענעם אפיקורס און מ'האט זיי אריינגעלייגט אין א גרוב. דו זעסט דאך, אפילו דאס רעדט זיך "מורידין ולא מעלין", ס'האט נישט געמיינט אז מ'איז מלחמה געהאלטן מיט זיי. פארוואס נישט? ווייל מ'קען נישט. אפשר וואו מ'קען וואלט מען געמאכט, אבער מ'קען נישט.

Speaker 1:

אקעי, אויב ס'וועט האבן די פארקערטע עפעקט, לכאורה טאר מען דאך ווייטער נישט טון פון די זעלבע סיבה, יא.

Speaker 2:

ניין, גוט. סא גוט. סא דאס איז א... דערפאר האב איך אנגעהויבן מיט די אלע פרקים אביסל אנדערש ווי דיר, אז די גאנצע פרק, אפילו דאס וואס ס'צייגט יא לכאורה ביי אפילו מצבים וואס ס'איז נישט ידנו תקופה, איז נאך אלץ א פאליטישע פרק. ס'איז נישט קיין פרק פון א מצוות אויף א געוויסע איד, אזוי נישט נאך די חלק. אפילו די נושא פון מינים ואפיקורסים. לכאורה, מינים ואפיקורסים האבן נישט דא קיין פסוק. מ'לערנט נישט ארויס פון "לא תחנם". "לא תחנם" גייט אויף עובדי עבודה זרה. זאג נאר, פארפאלן, עס זאגט ווי ס'איז דא מורידין ולא מעלין, און איך מיינ, יא, לא מעלין ולא מורידין. זאגט ער, אויף וועם ס'איז יא מורידין ולא מעלין?

חזון איש – תינוק שנשבה

סא די הלכה פון חזון איש אז פון תינוק שנשבה איז דאך זייער אסאך, ממש שטימט מיט די ווערטער פון די רמב"ם. אויב איז ער א תינוק שנשבה איז ער דאך אויטאמאטיש נישט איינער וואס איז מזיד, ער ווייסט נישט.

דיון אין חזון איש'ס שיטה – המשך

Speaker 1:

דאס ווייס איך נישט, אבער מען דארף נישט אנקומען, ווייל דו קענסט זאגן אפילו בעסער. די חזון איש מיינט, מען דארף נישט זוכן א היתר פארוואס יענער איד איז נישט אזא רשע. ס'קומט נישט דא אריין. די גאנצע הלכה איז לכתחילה פאליטיש. איך מיינ, די חזון איש זאגט דאך אזוי. מציל ישראל. ווי אויב ס'העלפט. אויב ס'העלפט, נאר אפילו ער איז יא מציל ישראל.

לאמיר זאגן, דער תינוק שנשבה איז מציל ישראל, אבער עס האט געשאדט, עס האט געהאלפן פאר איינעם, אבער זיך, אזוי מער מענטשן זאלן יעצט ווערן אפיקורסים ווייל זיי זענען ווי מ'הרג'עט איינעם, און ווייטער קען מען נישט הרג'ענען. פארקערט, דער וואס הרג'עט איז יעצט דער מציל ישראל. דאס איז נישט אזא סתירה.

הלכות רפואה פאר גוים – משום איבה

Speaker 1:

די רמב"ם ווייטער, מען קען א תולדה פון די הלכה. אז מ'טאר נישט ראטעווען א איד. פון לא תחנם ראטעווען א גוי. פון לא תחנם, מען לערנט אין א רשע, עשר לבות עובדים וועדה זרף. די זעלבע סיבה פארוואס מען טאר זיי נישט ראטעווען, טאר מען נישט זיי אויסצוהיילן, ווייל עס איז א ענין פון רחמנות.

אבער דאס שטייט נאר ווען מען טוט עס אלץ רחמנות, אבער אויב טוט מען עס ווייל מ'האט מורא פון זיי, אדער מ'האט מורא, ער האט מורא פון זיי, א חושש משום איבה איז א זאך שוואכע ווערמען מסיר הציון ח ברק, ווען מיינט ממש ער האט מורא פון אים יעצט. ווייל משום איבה איז טראשט, ווער ווייסט אז קיין שלעכטע זאכן קענען ארויסקומען אז דער גוים וועלן וויסן אז אונז היילן זיי נישט אויס, איז דעמאלטס מראפא ובסחר זאל ער זיי אויסהיילן, אבער דעמאלטס ווייטער ער דארף עס נאר טון ווען יענער צאלט, ווייל דעמאלטס איז דא א מקום פאר דער ירא אדער פאר דער איבה, ווייל דער מענטש איז א דאקטער און ער נעמט געלט, און פון מיר וויל ער נישט אויסזיילן אפרום און נאך געבן געלט.

איך וויל דיר אפשר זאגן, אז אויף א גוי האבן מיר שוין א באנטש פון סעלף... מיר האבן שוין א מעקאניזם, ווייל מ'טוט זיך נישט מיט זיי, "לא תחנם", מיר זענען שוין דא, מ'טוט נישט מיט זיי תונה האבן, מ'טוט נישט מיט זיי פאררען, סא דו סכנה איז שוין ניוטראליזד. אבער דער איד איז דאך נאך נישט דא די גאנצע דעפענס סיסטעם, סא א איד איז אסאך מער דענדזשערעס אז ער וועט ארויפפירן אנדערע אידן, דארף מען גיין אסאך שטרענגער, יא?

Speaker 1:

יא, קען זיין. ביי די גוי איז שוין דא די אלע הרחקות... אה, אפילו אפגעזען פון דעם. אבער בכלל, א גוי וואס דינט עבודה זרה... אויב... ס'קען אפשר זיין אז יא, אויב א גוי איז א מישאנערי, און... ס'קען זיין אז ס'וואלט אויך... ווייסט, ס'שטייט נישט וועגן דעם. מ'רעדט דאך סתם פון גוים וואס זיי זיצן און דינען עבודה זרה באהלה של תורה לעצמן. אויב א גוי קומט און ער איז מסיח ומדיח את ישראל מאחרי השם, קען זיין אז ער הייסט א מין, ס'איז נישט... ס'איז נישט קלאר. אקעי.

דער נחיצות פון "תלמידים" – דער ריזיגער סכנה פון א מאומענט

סא מ'זעט דא קלאר אז ער מיינט אויך, מינים ואפיקורסים מיינט אויך דער וואס איז געגאנגען קעגן חז"ל, נישט נאר קעגן די תורה, ווייל ער ברענגט צדוק וביתוס. יא, אבער מצד שני, אזויווי דו האסט מיר געזאגט פריער, ביז דא זעט מען אז מינים ואפיקורסים מיינט נישט איינער וואס האט אמאל געהאט א הרהור כפירה. ס'מיינט צו זאגן איינער אזויווי ישו אדער צדוק, איינער וואס מין ארידזשינעלי מיינט. איך מיינ אזוי ווי א מין, אזוי ווי א גרופע, א קאלט. און איך מיינ אויך אז ביי ביידע ברענגט ער תלמידים אויף, ווייל דאס איז די פראבלעם. ווייל ווען ס'מיינט סתם, ס'קען נאך זיין אזעלכע ישו הנוצרי'ס ערגעץ וואו אין ארץ ישראל, אבער איינמאל זיי מאכן א קאלט, דאס איז א ריזיגע סכנה פאר כלל ישראל. ביי ביידע האט ער ותלמידיו ותלמידיהם.

Speaker 2:

יא, ער מיינט, ס'מיינט נישט, ס'מיינט נאך אפילו קיין עהם, אפילו אויב ער האט א גבאי וואס העלפט אים אויך. די פוינט איז, ווער זאגט אז ס'איז אויך נישט רעאליסטיש? די דענדזשער איז די תלמידים. דאס איז וואס איך מיינ צו זאגן, אז דא איז עפעס א שטילע איד וואס האט זיך מאדנע דעות, נו, ער לייגט נישט כלל ישראל אין סכנה, דאס איז זיכער. אבער אויב איז דא א תלמידים, ער מאכט א מאומענט, דאס איז דער פראבלעם. דאס קומט אויך ארויס פון דעם וואס דער רמב"ם זאגט אז דאס איז מצוות עשה, דאס איז א נושא פון סעלף-דעפענס, ס'איז נישט קיין נושא. ס'איז ווי א מוסר. וואס איז א מוסר? איז א פסוק הרשע, איז א גרויסע עבירה. באט ס'מיינט צו זאגן ער איז דענדזשערעס פשוט.

דער פראקטישער אספעקט – "שם רשעים ירקב" און ריאליות

Speaker 1:

יא, איך מיינ אויך אז איך ווייס ווען מ'האט מען געקענט מקיים זיין די הלכה. דאס איז נאר די אלע... איך טראכט יעדער ווען ער זאגט דער רמב"ם גלייך, "שם רשעים ירקב", "באר שחת", דו כאפט ווייל מ'רעדט נישט דא רעאליסטיש. ווייל דו דארפט דאך עס פרעגן, אויב איז דא ידנו תקופה, קען מען דאך שוין גיין מיט די גוי'אישע הויכע. אבער מ'רעדט זיך אז ס'איז אן ידנו תקופה. ווער גיט אונז די ידנו תקופה קעגן די מינים? אמאל איז דא אזוי אינערליך, קען מען יא אביסל, אבער רוב מאל איז געווען די מינים ואפיקורסים ביי די גמרא, מ'האט גארנישט געטון צו זיי, מ'האט נאר געמאכט א קללה פאר זיי און מ'האט געזאגט "שם רשעים ירקב". מ'האט זיי נישט געלייגט אין בורות. דו האסט נישט געהערט אזא זאך, אמת?

Speaker 2:

איך מיינ אז "שם רשעים ירקב" מיינט אויך, דער שם רשעים מיינט די פרסום פון די רשעים, נישט די רשע אליינס, ווי "תם חטאים". די שם רשעים, די מאומענט אז זיי קענען האבן תלמידים, "ויעש לו שם", יא,

סאו פשט, אלע תרומות ומעשרות, די כהנים און לויים קוקן ארויס אז פון יעדער פעלד איז דא א פאטענשל אז דער כהן און לוי זאל באקומען תרומות ומעשרות, און ווען דו פארקויפט עס פאר א גוי, מאכסטו עס פאר דער ישראל אז זיי שעכטן הייבן אן פלאנצן אן מיט תרומות ומעשרות, אזוי גייט דער רמב"ם באלד זאגן.

ומשכירין להם בתים בארץ ישראל, און מ'מעג זיי, אבער פארדינגען מעג מען יא. "לתת להם חניה" מיינט זיי געבן אז ס'זאל ווערן זייער הויז, אבער פארדינגען א הויז אין ארץ ישראל מעג מען יא.

סאו די ענין מכירה זאל זיין זייער קנין, מכירה מעג מען נישט פארקויפן נישט פאר הייזער און נישט קיין פעלדער אין ארץ ישראל. אין סוריא פארקויפט מען הייזער אבער נישט פעלדער. השכרה, אין ארץ ישראל מעג מען זיי פארדינגען הייזער, ווייל ס'איז נישטא אויף דעם קיין איסור.

אבער וואס טאר מען נישט טון אין ארץ ישראל? מ'טאר נישט פארדינגען פאר אפאר גוים איינס לעבן צווייטן, **ובלבד שלא יעשם שכונה**, זאלסט נישט מאכן א קליינע געגנט ווי עובדי עבודה זרה וואוינען צוזאמען.

און וויפיל הייסט א געגנט? זאגט דער רמב"ם, **איזו היא שכונה? פחות משלשה**. ווייניגער ווי דריי הייסט נישט קיין געגנט. מער ווי דריי הייזער פאר גוים גייט שוין זיין אז ס'גייט דארט זיין א געגנט פון עובדי עבודה זרה, דאס טאר מען נישט.

Speaker 2

דריי איינס נעבן די צווייטע, רייט?

Speaker 1

יא. **ואין משכירין להם שדות**, אבער שדות טאר מען זיי נישט פארדינגען. אפילו בתים מעג מען, אבער שדות טאר מען נישט פארדינגען, און דער רמב"ם גייט שוין מסביר זיין פארוואס.

ובסוריא, אין סוריא, **משכירין להם שדות**, מעג מען יא משכיר זיין, מעג מען זיי פארדינגען שדות.

פארוואס איז שדה חמור?

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם, **מפני מה התמירו בשדה**, פארוואס האט מען מחמיר געווען בשדה אז א שדה טאר מען ניטאמאל פארדינגען אין ארץ ישראל? אדער צוויי חומרות, סיי אפילו השכרה פארדינגען אז מ'האט נישט קיין מעשרות, און סיי מכירה פארקויפט מען אין סוריא, פארקויפט מען בתים און פארקויפט נישט שדות. די צוויי חילוקים זענען פאר ביידע, אז די חומרות זענען דאך סיי אין ארץ ישראל...

Speaker 2

יא, שטימט.

Speaker 1

ניין, די נפקא מינה איז אזוי, ווייל א שדה האט צוויי איסורים. איינס, **מפקיען מן המעשרות**, ווען דו פארדינגסט א שדה גייט זיך דער גוי דארטן פלאנצן און ער גייט נישט געבן מעשרות, ביסטו מפקיע א קרקע פון ארץ ישראל פון מעשרות. די צווייטע איסור איז, **לא תתן להם חניה בקרקע**, דו זאלסט זיי געבן א פלאץ אויף די קרקע. ממילא...

Speaker 2

וואס טייטש חניה?

Speaker 1

חניה מיינט וואוינען.

Speaker 2

חניה טייטשט וואוינען?

Speaker 1

"ויסעו ויהנו", יא.

אבער בחינם אסור, בחינם טאר מען נישט, ווייל בחינם קענסטו זאגן, איך בין יעצט צו ביז, איך קען עס נישט טון יעצט. יא, בחינם טוט מען ווייל מ'האט רחמנות טאקע. ס'איז די אייניק סאול וועל מיר זאלן טון בחינם איז וועגן רחמנות.

יא, אזוי סאנטער, עס איז דא געפאנגען וועגן דעם קאמפליקעישאנס, די גמרא'ס מיט זאכן, אבער יא... עס איז דא געזאגן אז מ'קען זיך געווען א מסכיל אין דעם גמרא, אפשר מ'זאל נאר הערן פארוואס איז דא א ספעציעלע דין.

גר תושב – באזונדערע דינים

Speaker 1

איך וועל ארויסברענגען, א גר תושב, א גוי וואס האט מקבל געווען אויף זיך שבע מצוות בני נח, וואס דארט זענען מיר ווען מיר זאגן מער ווייניגער היינטיגע גוים, וואס זיי זענען זיך נוהג אויסער... דער רמב"ם האט געזאגט אז ער איז א עובד עבודה זרה. דער היתר איז נישט געשטאנען אויף די הלכה.

אקעי, מיר קוקן אין הלכות תשובות, וואס א גר תושב, מיר זענען מחוייב, אז די היינטיגע גוים הייסן לויט די הלכה גר תושב, האט די גר תושב, וואס ער וועט ישראל זיך שוין די צו חילה ימים זאגן, די גר תושב, וואס איך האב מיר וועלכע יוסף איבער דארט אין די תורה, ס'שטייט אין די תורה וואס עס שטייט אליגערהארם, ער ברענגט די רמב"ם אין אנדערע בלאט, עס ברענגט דאס וואס שטייט אין די גרד תושא **וחי אימך**, עס הייסט א מצוה אויסצוהאלטן **וחי אימך**. עס הייסט א מצוה צו געבן...

ניין ניין, לגרש שבשלחת אין עניו וחלה, אז עס שטייט אוי מחלה נאך, עס שטייט א פסוק אויף א נבילה, אדער עס איז געבן פאר א גר, אדער פאר א קויבן פאר א גוי. די גמרא אז אויב אז איז א גוי פארקויפט מען פאר געלט, אבער א גרושי, וואס געט מען? זעט מען פאר וואלס די נבילה וואס אונז עסן נישט, מען געט מען פאר אים, מען זאלסט עסן, עס וואלס א מצוה אים צו געבן צו עסן. עס שטייט אז אויך מיר האבן מוסדות בחינים, דארף מען אויסן חינים נישט... עס מיינט נישט אזוי אנדערע נושא, מען טעמאל לערנען עטליך פענק נישט ווי אויב וועגן רפואה זענען ווי מעגן חל גחל, וועגן וועגן רפואה זענען נעמען געלט פאר רפואה.

אבער א כפנו, דער פוינט איז, מען איז נישט אויב מעגן חלבן דעם פון א גוי. נער, נישט קיין גוי. דער גוי וואס מען רעדט דא איז אן עובד פון דער זרה. גרושי פשוט, עס מיינט נישט נישט גענוג נישט זיין אויף דער זרה, ערקענט נאך דארף מקבל זיין אויף זיך צו זיין א גרושי אויף זייער מצוה ספאטאקע. אבער דער רמב"ם לערנט אז אויב אזוי עס פשוט אז ס'איז אויך... זייער גוט.

הלכה י – לא תחנם: חניה בקרקע

מכירה והשכרה בארץ ישראל, סוריא וחוף לארץ

Speaker 1

סאו פון די מצוות וואס מיר האבן געלערנט "לא תחנם", וואס איין פשט "לא תחנם" איז מ'טאר נישט רחמנות האבן אויף זיי, איין פשט "לא תחנם" איז מ'טאר זיי נישט געבן חניה בקרקע, מ'טאר נישט געבן א שטח צו וואוינען.

זאגט דער רמב"ם, **אין מוכרין להם בתים ושדות בארץ ישראל**, מ'טאר נישט געבן פאר א גוי פארקויפן א הויז אדער א שדה בארץ ישראל, ווייל דאס איז געבן חניה בקרקע, מ'איז זיי געבן א פלאץ, און דער רמב"ם גייט שפעטער ברענגען דעם פסוק.

אבל בסוריא, אבער אין סוריא וואס ס'איז נישט א חלק פון ארץ ישראל, **מוכרין להם בתים**, מעג מען זיי יא פארקויפן בתים, **אבל לא שדות**, שדות טאר מען נישט אפילו אין סוריא, ווייל סוריא הייסט טאקע נישט ארץ ישראל, אבער ס'הייסט יא ארץ ישראל לענין געוויסע זאכן, לענין תרומות ומעשרות.

אריינעמען עבודה זרה איז ער עובר אויף לא תביא תועבה אל ביתך, ער גייט אריין ברענגען א תועבה אין די בית פון די איד.

אבער דאס וואס שטייט אז מ'מעג יא משכיר זיין, משכירין להם בתים לעשותן אוצר, מ'מעג משכיר זיין א בתים פאר אזעלכע מיני תשמישים וואו דער גוי פירט זיך נישט אריינצוברענגען עבודה זרה. ס'הייסט, מ'מעג אים פארדינגען א בית צו מאכן דארטן אן אוצר צו וואטעווער, אפיסעס אדער וואטעווער זאכן וואס זיי טוען דארטן וואס זיי ברענגען נישט אריין עבודה זרה.

פירות מחובר לקרקע

Speaker 1

ווייטער, ואין מוכרין להם פירות ותבואה וכיוצא בהן מחובר לקרקע, מ'טאר נישט פארקויפן א שטח, ס'הייסט אפילו מ'פארקויפט נישט די קרקע אליינס, מ'פארקויפט נאר די פירות און תבואה וואס זענען נאך מחובר לקרקע, פאר די זעלבע סיבה ווייל דו ביסט מפקיע פון מעשר.

אבל לוקחים משנקצין, אבער איינמאל מ'האט שוין אראפגעשניטן די פירות, דעמאלטס מעג מען פארקויפן די אראפגעשניטענע פירות. או מוכר לו על מנת לקוץ ולקצור, נישט נאר ווען ס'איז שוין אראפגעשניטן, נאר אפילו מ'מעג אפילו פארקויפן א באנטש פון פירות וואס איז נאך נישט אראפגעשניטן אויב ער פארקויפט עס על מנת וואס ער גייט עס שוין אראפשניידן.

דאס הייסט, מ'טאר נישט פארקויפן א שטח מחובר וואס דער גוי גייט ניצן, ווייל דעמאלטס ביסטו מפקיר תרומות ומעשרות. אבער דאס וואס שטייט שוין אראפצושניידן און ער גייט עס שוין נאר אראפשניידן און דאס אליין ניצן, מעג מען יא.

Speaker 2

וואס טוט זיך מיט די פירות וואס איז יעצט גרייט, וואס איז מיט יענע מיט מעשרות?

Speaker 1

איך ווייס נישט וואס האט מיט מעשרות, אבער דער רמב"ם האט אזוי געזאגט קלאר. פריער האט ער געזאגט ניין, וועגן דעם איז דאס מער חמור בסעודה, ווייל ס'איז דא ביידיע. אבער דא איז נישט די נושא. ער האט נישט געזאגט אז מ'טאר נישט פארקויפן קיין פרוכט פאר א גוי. איך מיין, דאס איז נישט די נושא. ווען מעשר איז מחייב בשעת גמר מלאכה, ס'האט נישט קיין שייכות צו טון מיט דעם. א גוי גייט נישט געבן קיין מעשר אין עני צייט.

Speaker 2

.Right

Speaker 1

די פוינט איז אז חיבור לקרקע הייסט אזוי ווי...

מחובר לקרקע – פארקויפן פירות וואס זענען נאך מחובר

Speaker 1: אבער דאס איז וואס שטייט שוין ארויסצושניידן, ער גייט נאר ארויסשניידן און דאס אליין נוצן, לייגן אין מיל. וואס טוט זיך מיט די פירות וואס איז יעצט גרייט? וואס איז מיט יענע מעשרות? איך ווייס נישט וואס עס האט מיט מעשר.

Speaker 2: אדרבה, ער האט אזוי געזאגט, קלאר. פריער האט ער געזאגט, ניין, ער האט געזאגט אז וועגן דעם איז דאס מער חמור בסעודה, ווייל עס טוט ביידיע. אבער דאס איז נישט די נושא. ער האט נישט געזאגט אז מען טאר נישט פארקויפן קיין פרוכט פאר א גוי, איך מיין דאס איז נישט די נושא. ווען מעשרות איז מחייב בשעת גמר מלאכה, איז נישט דא קיין שייכות צו דעם. א גוי גייט נישט געבן קיין מעשר אין עני צייט. דער פוינט איז אז מחובר לקרקע הייסט אז דו פארקויפט אים קרקע, און דו רעדסט אז דו פארקויפט אים נאר פאר די פירות.

Speaker 2

נו, חניה, ויחנו מיינט רוען, עפעס אזוי. וואס איז די... ס'איז אן אינטערעסאנטע ניין?

Speaker 1

סתם ווייל די בלוזשבער שטייט לשון חניה, רחמנות האבן. חז"ל האבן אריינגעלערנט אין דעם נאך א פשט, "לא תתן להם חן". מ'האט שוין געזען "לא תתן להם חן", אזוי ווי...

Speaker 2

ניין, דאס איז א נייע איסור, צו זיין "לא תתן להם חן".

Speaker 1

פון די "לא תחנם" לערנט מען ארויס דריי זאכן. האלט, איך ווייס נאך נישט די צווייטע זאך. ביז ווייל ווייס איך די צווייטע זאך. איך זאג נאר אז חניה, איך טראכט נאר צו ס'מיינט אזוי ווי חניה מיינט עפעס אזוי ווי א... צו ס'ברענגט עפעס ארויס אז ס'איז עפעס אזוי ווי א... איך ווייס נישט, ער באקומט עפעס אזוי ווי עפעס א בעלות, אדער עפעס א... אדער פארקערט, אז אפילו ער רוט נאר, אדער ס'איז סתם ווייל די לשון איז אזוי. איך ווייס נישט.

Speaker 2

וואס מיינט... דער רמב"ם זאגט "לא תתן להם חניה". אקעי, און וואס איז שלעכט מיט דעם?

Speaker 1

ווייל ס'שטייט אין פסוק, איך הער.

Speaker 2

אקעי, אבער וואס מיינט עס?

Speaker 1

ער גייט שוין זאגן וואס מ'מיינטשט אריין אין די פסוק.

Speaker 2

יא, איך פארשטיי, אבער... אה, ער גייט זען אין סוף אז חניה מיינט אזוי ווי אז דעמאלטס וואוינט ער דארט, דעמאלטס זיצט ער אין פלאץ. אקעי, אזוי גוט. אז ער זאל זיין במנוחה, ער זאל נישט... ער זאל נישט... א גוי זאל נישט דא אין ארץ ישראל אדער אין סוריא, ער זאל נישט האבן קיין... וויאזוי זאגט מען אויף אידיש? קיין רואיגקייט, קיין ישוב, עפעס אזוי. נחלה, איך ווייס נישט.

מכירה בחוץ לארץ

Speaker 1

מותר להם למכור להם בתים ושרות בחוץ לארץ, זאגט דער רמב"ם. אבער אין חוץ לארץ מעג מען יא פארקויפן בתים ושרות פאר עובדי עבודה זרה. אפילו שדות, רייט? בתים ושרות. שדות זיכער, ווייל אין שדות האבן זיי קיין... ווייל דארטן איז נישט קיין חלק באטלין עס צו דעם. אבער נאר אין אונזערע צייטן, די איסור פון "לא תחנם" בקרקע מיינט אין אונזער קרקע, קרקע ארץ ישראל. אקעי.

השכרת בתים – לא לבית דירה

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם ווייטער, אבל מקום שמותר להשכיר, אפילו דארטן וואו מען זאגט מ'מעג משכיר זיין, אזוי ווי מיר האבן פריער געזאגט אז אין ארץ ישראל מעג מען משכיר זיין, אין חוץ לארץ מעג מען משכיר זיין, איז לא לבית דירה התיירו, אבער נאר מ'האט געווען אן אנדערע סארט בית, נישט אבער וואו ער וואוינט פאר א דירה.

לא לבית דירה התיירו מפני שהוא מכניס לתוכה עבודה זרה, ווייל ווען דו פארדינגסט אים, ס'בלייבט נאך די הויז פון די משכיר, און ווען ער גייט

איסור. ס'קען זיין אז דער רמב"ם האט געהאלטן אז "לא תחנם" אין די פשוט'ע מן התורה, מ'דארף טשעקן אין ספר המצוות, קען זיין אז דער רמב"ם האט געהאלטן אז "לא תחנם" בעיקר פשט מיינט טאקע נישט רחמנות האבן, מ'האט גערעדט פריער איבער'ן מצב מלחמה. און דאס האט מען ארויסגעלערנט צוויי זאכן, מ'זאל זיי נישט געבן א דירה און מ'זאל זיי נישט געבן חן, איז א דרש.

יא, ער ברענגט דא. ער ברענגט דא די פסוק, די ספר המצוות, ער האט א כלל אז ס'קען זיין מער ווי איין לאו אין א מצוה וואס ביידע זענען דאורייתא'ס. און זיי האבן געלערנט "לא תשבעו בשמי לשקר", דו וועסט באלד זען מיינע הערות.

ספר המצוות – "לא תחנם", "לא יאשבו בארצך", און "לא תביא תועבה אל ביתך"

Speaker 2: און ער ברענגט דא פארקערט, ער הייבט אן מיט די נושא פון "לא תשכון עבודה זרה בארצך", גלייך צו לערנען פון זייערע כפירות. ער זאגט דאס, די ריזן פארוואס גייט מען בכלל נישט ישיבה'ס, ער פרעגט פארוואס גייט מען אמאל, עס גייט זיך לערנען פון דעם, לויט דעם לכאורה דארף זיין א חובת הלבבות, פאר די וואס זיך אסיפה תפילה צו מסתכל זיין ביי גוי חס ושלום. אדרבה, אממ... ווייס איך נישט. עס קען אבער זיין א חובת הלבבות אין אן אנדערע פלאץ, מען זאל זיך נישט געוואוינען צו קופות. ס'איז די אלע זאכן איז ווען מ'קען, ווען מ'קען נישט קען מען דאך נישט.

אבער "לא תביא תועבה אל ביתך" איז נאך אן עקסטערע איסור וואס דו האסט פארן שפיטאל אריינברענגען. ווייס איך נישט, איך קען אויך אריינלערנען. ער האט אויסגערעכנט "לא תביא תועבה אל ביתך" אלס איינע פון די לאווין וואס שטייט אין אנפאנג פון די מסכת עבודה זרה? איך ווייס נישט. איך ווייס נישט. איך ווייס נישט. מ'קען טשעקן.

אה, "לא תלך" – איך ווייס נישט וויפיל מ'קען מדייק זיין פון דעם וועלכע זאך איז א מצוה, וועלכע נישט. זעסט אז עט סאם פוינט... נאט שור, איך פארשטיי נישט אלעמאל דארף זיין אן איסור אין די מסכת. יא, די צוויי הלכות, יא.

ל"ג, "לא תכרות להם ברית". אה, דאס איז נאך אן איסור. "לא יאשבו בארצך"? גייען מיר זען באלד. "לא יאשבו בארצך". איך גיי אויספירן. אבער "לא יאשבו בארצך" איז נאך א פסוק, אבער ס'איז אויך די זעלבע "לא תחנם". ער ברענגט נישט "לא תביא תועבה אל ביתך". ס'קען זיין דער רמב"ם האט געהאלטן אז "לא תביא תועבה אל ביתך" דאס אז א גוי ברענגט עס אריין ווען ער דינגט פון דיר איז אויך נישט קיין דאורייתא. "לא תביא תועבה אל ביתך" מיינט אז דו זאלסט נישט אריינברענגען עבודה זרה, איז נאר אן איסור אויף עבודה זרה. נאר איך פרעג אזוי, אז די לא יחיו ברצונך איז שפעטער. וואס דער רמב"ם זאגט אז ווען ס'איז יד ישראל תקיפה איז די כלל נישט שייך קיין גוי.

Speaker 1: אה, ס'איז נישט לא תחנם, לא תחנם רעדט זיך אפילו אן דעם. רייט, ס'איז אן אנדערע איסור. אקעי. אבער ס'איז די סארט, ס'זעט אויס אז לא תביא תועבה אל ביתך איז נישט ממש א קלארע לאו, ווייל ס'זעט אויס אז ס'איז א חידוש צו זאגן אז לא תביא תועבה אל ביתך מיינט ווען איינער וואס רענט פון דיר. יא, מ'דארף וויסן די כלל, בכלל דארף מען וויסן די כלל צו דאס וואס א זאך איז נישט אין די ליסט פון לאוין, צו ס'מיינט אז ס'איז נישט מדאורייתא, אדער ס'קען זיין א דין אין דאורייתא. ס'איז נאט קליר.

Speaker 2: אויך די תורי, תורי מיינט רבנן, א תורי? וואס איז די תורי? די תורה האט דאס מתיר געווען. פארוואס דארפסטו די ווארט "תורי"? דאס איז וואס ס'שטייט. אבער בשורי מעג מען יא זאגן פון דאורייתא. אבער רבי, איך פרעג אויף די סימנים. דו האסט קלאר פריער געזאגט. ס'איז נישט אינטערעסאנט.

רייט, פארקויפן פירות מעג מען פארקויפן, ס'איז ממילא פטור. אויך געשניטענע, אפילו ווען ס'איז שוין גרייט אויך, על מנת לקוץ מעג מען, אבער ווען ס'איז נאך מחובר לקרקע הייסט אז דו פארקויפטס קרקע, און די הלכה איז אז מען פארקויפט נישט קרקע אין ארץ ישראל.

דיסקוסיע: "לא תביא תועבה אל ביתך" – צו דאס גילט אויך אין חוץ לארץ?

Speaker 1: דאס וואס דו האסט געזאגט אז מען טאר נישט פארקויפן א בית דירה, איז נוגע אויך אין ארץ ישראל און אויך אין חוץ לארץ, "יובא את תועבת ה' אל ביתך".

Speaker 2: ניין, נישט. זיי האבן נישט געלערנט. "מותר למכור להם בתים ושדות בחוץ לארץ". דער ציבור לאזט ער, אבער ער וועט מיטברענגען עבודה זרה. ניין, להשכיר. ווען ער זאגט מותר להשכיר, אבער "מקום שמוטר למכור אפילו..." ניין, להשכיר זאגט ער, ער זאגט אז אפילו "מותר למכור אפילו". ניין, למכור איז נישטא קיין פראבלעם מיט "ולא תביא תועבה אל ביתך", נאר ביי פארדינגען. איך ווייס נישט אויב דו ביסט גערעכט. ס'שטייט נישט א ליסט, ס'שטייט נישט ווייל ס'איז אין ביתך, ס'איז אין דיין הויז, און אין חוץ לארץ איז נישט דיין הויז.

Speaker 1: איך ווייס נישט, וואס הייסט "ביתך"? דיין הויז. די הלכה אז מען טאר נישט פארדינגען, אזוי זאגסטו, אזוי שטייט אין רמב"ם, אזוי שטייט נישט פארדינגען ווייל ער גייט אריינברענגען...

Speaker 2: דאס איז וואס איך זאג דיר, אז ווען מ'ווייסט נישט פארזיכער אז דער גוי האט אריינגעברענגט עבודה זרה אדער רבני כפנים, רוב גוים ברענגען נישט אריין קיין עבודה זרה אינדערהיים. אפשר דער רמב"ם גייט לשיטתו אז א צלם אדער די נאצישע סימבאלס איז לאו דוקא עבודה זרה. איך ווייס נישט פונקטליך, מיר לערנען נישט יעצט רמב"ם, אבער איך זאג דיר נאר אז דער רמב"ם זאגט אז אפשר איז דאס ווייל ס'איז נאר מותר אין חוץ לארץ, אפשר איז דאס אנדערש, איך ווייס נישט.

אפשר איז דאס אויך נאר ווייל ס'איז אין חוץ לארץ איז עס מותר, איך ווייס נישט, מ'דארף לערנען און מ'דארף קוקן דארט. דאס איז וואס דו זאגסט מיר, ווייל איך בין נישט זיכער אז ס'איז... יעצט זאגסטו, דו באשאפט א נייע תורה אז "ביתך" מיינט אין ארץ ישראל. איך זע נישט פון וואו דו נעמסט עס. לטובת הענין, "ביתך" מיינט אין דיין הויז, און דיין הויז איז דיין הויז וואס דו האסט געקויפט. איך הער וואס דו זאגסט, אבער דער רמב"ם שטייט נישט אזוי.

טעם האיסור: "לא תחנם – לא תתן להם חניה בקרקע"

Speaker 2: זייער גוט. "בסוד האיסור", זאגט דער רמב"ם ווייטער, "ומה טעם אין מוכרין להם? וואס איז די פשט פון די הלכה וואס איך האב יעצט געזאגט אז מ'טאר נישט פארקויפן א הויז אין ארץ ישראל פאר גוים? שנאמר 'ולא תחנם', לא תתן להם חניה בקרקע". ס'איז דא נישט געגעבן חניה אין דיין קרקע, אין דיין קרקע וואס באלאנגט פאר אידן אין ארץ ישראל.

אה, זאגט דער רמב"ם, זייער גוט. אה, מוז זיין אז פון דא האט דער רמב"ם פארשטאנען אז דאס "לא תחנם" גייט ארויף אויף ארץ ישראל. "שאם לא יהיה להם קרקע, ישיבתן ישיבת עראי היא." זיי זענען נאר זיצן ישיבת עראי, ס'איז נאר צייטווייליג, פאר דינגען, און זיי זענען נישט זיצן באקוועם. זיי זאלן נישט האבן א חניה, אזויווי ר' יצחק האט געזאגט, מיינט א זייער באקוועמע געזיצעכץ, א פערמאנענט זיצן. אבער ווי לאנג מ'גייט נישט געבן אויף זיי אין ישיבת עראי, דאס איז דער "לא תחנם" מקפיד, ער זאל נישט זיין צו באקוועם אין דיין שטח.

זאגט ער, דאס אליין האט אויך מיט ארץ ישראל. אין ארץ ישראל ווילן מיר אז די גוים זאלן האבן א ישיבת קבע, אין ארץ ישראל איז די אידן וואוינען ישיבת קבע, אבער די גוים זענען נאר ישיבת עראי. ס'איז אינטערעסאנט אז די סייד דא, כאילו ער הייבט אן מיט די גאנצע הלכה "אין מוכרין", און נאכדעם קומט ער מיט "פנימיות", פנימיות. ס'איז נישט אז דאס איז ממש די

עמ'ס טאר נישט זאגן דער נאמען. עס איז א דינא, וואס עובד זרה וועט דער צוג, וואס איז... אויבאן! עובד זרה וואס דער פסוק רעדט, דער רב האט געוויסט און דער רב האט עווענגט דעם אין זיין ספר. דער עובד זרה וואס דער פסוק רעדט וועגט דעם, האט אריסטאל געדינט. וואס איז דער שאלה בכלל? צו די גלייבט דערין? אקעי, נישט אן אנדערע שאלה. איך וויל איך פרעגן א פערדע אהיינערצו איז מודה בוי. אבער עס איז וויכער אז פרשטות טאן מיר נישט. איך מיינן אז דאס איז מער אזוי ווי א הנהגי תובת, אפילו נישט אזוי ווי די לשון הרמב"ם, "לסכל עם חנווני וקרקס", מער... אויף אן אופן וואס איז גורם לדבר עבירה.

הלכה י' (המשך) – מתנת חנינם לעובד עבודה זרה vs. גר תושב :Speaker 1

דער עבודה זרה וואס דער פסוק רעדט פון, דער רמב"ם רעדט פון אים אין זיין ספר, דער עבודה זרה וואס דער פסוק רעדט וועגן האט אריסטו געדינט. וואס איז די שאלה בכלל? צו דו גלייבסט דערין? אקעי, דאס איז אן אנדערע שאלה, בין איך דיר פרעגן אפשר דיין ענין צו דו ביסט מודה בו. אבער עס איז זיכער אז פשוט טאר מען נישט.

איך מיינן אז דאס איז מער אזוי א הנהגה טובה, אפילו נישט אזוי ווי די "לא תתן להם חניה בקרקע". עס איז מער אויף אן אופן וואס איז גורם דביקות, אויב דו ווייסט אז ס'איז נישט גורם, אדער אויב דו ווייסט אז ס'איז יא גורם אנדערע זאכן. ער ברענגט אז דער כסף משנה זאגט אז מען מעג זאגן "מה רבו מעשיך ה'", דער אייבערשטער האט געמאכט אזא שיינעם יונג. דאנקען דעם אייבערשטען מעג מען יא, נישט רעדן שוואך פון די גוים. יא, איי דאונט נאו. און אויף א שוואכע מעשה קען מען נאך זאגן "מה רבו מעשיך ה'", אז דיין מענטשן טוען דאך גוטע זאכן? ווייס איך נישט.

קיצור, איך מיינן אז ווען דער רמב"ם ברענגט דאס אן, וויל ער זאגן אז די הלכה איז נוגע באופן דא, ער זאגט עס פאר קליינע קינדער. עס זעט אויס ווי ער האלט אז די פשוט'ע פשוטים פון "לא תחנם" איז דרבנן'ס. איך האב נאך א ראייה פון די נעקסטע שטיקל.

זאגט דער רמב"ם, וואס איז די הלכה פון מתנת חנינם? מ'טאר נישט געבן פאר אן עובד עבודה זרה מתנת חנינם. "אבל נותנין לגר תושב", פאר א גר תושב זאל מען יא געבן אדער מעג מען געבן מתנת חנינם, "שנאמר" ... ניין, זאל מען. מיר האבן געלערנט אז ס'איז צו וועלן לעבן. זאל מען, במקום ווען ער קומט אריין, ווען ער איז הונגעריג און דו האסט עקסטערע, וואטעווער. "שנאמר לגר אשר בשעריך תתנה", מ'רעדט פון נבילה, זאל מען געבן פאר די גר, "או מכור לנכרי", אדער פארקויפן פאר א גוי. זעט מען, פאר א גוי זאל מען נאר געבן במכירה ולא בנתינה.

ראיה אז "לא תחנם" איז דרבנן

סאו אויב וואלט "לא תחנם" געווען א קלארע לאו, וואלט דער רמב"ם נישט געברענגט די דרשה פון "לגר אשר בשעריך תתנה". ס'זעט אויס אז דער רמב"ם האט געהאלטן אז ס'איז נאר א דרבנן, און ס'איז דא נאך אן אסמכתא אין א פסוק. שטימט? ווען דער רמב"ם וואלט געהאלטן אז "לא תחנם" איז אן איסור גמור, א לאו, וואלט ער נישט געברענגט די פסוק "או מכור לנכרי". פאר וואס? פיין, די פסוק לעבט פאר זיך אליין. נאר ער זעט אויס אז ער האט געהאלטן אז ס'איז נאר א דרבנן, און ער ברענגט נאך א דרשה וואו מ'זעט אז זאך וואס איז מרומז אין די פסוק. אז וואס? אז פאר א גוי זאל מען נישט געבן א מתנה נאר במכירה. רייט. ווייל דאס איז דאך זיכער נישט קיין לאו, דאס איז דאך נאר א דין וואס די תורה זאגט ביי נבילה, די געבן פאר א גוי במתנה. מ'טאר נישט געבן... אפשר איז דא אן ענין... "או מכור לנכרי". ניין, עס איז א דרשה. איך זאג אז מתנות חנינם האבן זיי דערהיים געהאט, אלעס לא תחנם איז נאר א דרשה.

אבער אזוי ווי "מכור לנכרי", נישט קיין סתם צוויי פסוקים וואס זאגן די זעלבע איידיע.

:Speaker 2

וואס איז דער פוינט?

די גאנצע זאך איז מדרבנן. איך מיינן, די גאנצע לא תחנם איז אפשר מדרבנן, ווייל ס'איז געווען שוין ביי די חידוש, רעדט זיך פון יד ישראל תקיפה, אז ס'איז געווען דא די מלכות ישראל. ס'איז דאך זעט ווי ער רעכנט איר אויס אין ספר המצוות יא מדאורייתא. יא, ער האט דאס געברענגט, ער ברענגט ביידע, רחמנות האבן. ער ברענגט ביידע, ער ברענגט אויך לא תחנם. דאס איז די נעקסטע תירוץ, דאן קען מען זאגן אז ס'איז פון יד ישראל תקיפה, וואס מ'לאזט אפילו נישט א ישוב אריין. דאס איז בשעת... יא, לאמיר אויספירן די פרק און מ'וועט קענען רעדן מיט דעם קלארער ווייטער.

הלכה ו' – "לא תחנם" = לא תתן להם חן / אסור לספר בשבחן

Speaker 2: זאגט דער רמב"ם, הגהה, נאך א איסור וואס איז דא אונטער די ווארט לא תחנם. ס'איז דא זאלסטו שוין צוויי פשוטים. לא תחנם, טארסט נישט רחמנות האבן אויף זיי בשעת מלחמה, נאר זיי גיין עד הסוף ביז זיי וועלן פארלאזן די עבודה זרה אדער הרג'ענען. צווייטנס, לא תחנם, זאלסט זיי נישט געבן א דירת קבע אין ארץ ישראל אדער וואו א איד האט א כח. אין ארץ ישראל בעיסקילי, נאר ארץ ישראל. ווייל אין סוריא איז נאר וועגן מעשרות לכאורה. פיל אידן וואוינען דארט. ס'איז בכלל נישט דא די ענין. אדער וויאזוי קען זיין לא תביא תועבה? אבער דאס איז לא תחנם איז לכאורה נאר א דין פון ארץ ישראל.

ווייטער, זאגט דער רמב"ם נאך עפעס וואס קומט ארויס פון לא תחנם. זאגט דער רמב"ם אזוי, "וכן אסור לספר בשבחן של עובדי עבודה זרה, מ'טאר נישט מסביר זיין די שבח פון עובדי עבודה זרה, ואפילו לומר כמה נאה גוי זה בצורתו, אפילו נאר זאגן ווי שייך איז דער עובד עבודה זרה. קל וחומר שישפר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם," ווייל זיין צורה האט נישט מיט זיין דינען עבודה זרה. זיין מעשים, אדער זיין דיבור מיט הבריות, האט נאך יא צוטון אביסל מיט וואס ער גלייבט אין און וואס ער איז עס אויס אין. פארדעם איז א קל וחומר. מעיבי. נאר, אבער אפשר צורתא איז פשוט. פשוט, אז עס איז נישט קיין שום מעלה פון דער מענטש. דער אייבערשטער האט געמאכט א שיינע זאך. אבער איך זאגט מער, א מעשה האט ער זיך קאנעקטעד. א מענטש'ס מעשה מואלט צוטון מיט וואס ער גלייבט אין און וואס ער וואלט אין וואלט אין וואלט אין אז עס איז א חילול ה' אזא. איז ווי איך קעהער. יא, שוין עמר, ולא תחנם. זאגט דער רמב"ר, וואס טייטשט עס איז א חנה? ליהו למחין בעינעך. איינס ציינדער, איך דענק, אבער לא תחלים זיין חיים. עס טארט אז לא תחלים חיים מיינסט עס נישט ארויסברענגען. און דער רמב"ר זאגט, ניטערמאל זאלסטו זען חיים? איך זאגט דער רמב"ר, איך דארף זאגן אז מען זאלט בכלל נישט זען עפעס פסער אויף זיי. אבער דער איז שוין א דבר המסר ללב, איך לייב נישט דערהי מען וואלט איז געגאנגען אזוי ווייט. אבער מרחיב זיין אויף דעם. לא יולם חיים. אשר חבר, עס קען זיי זיין אז מען מיינט טאקע אן פארציילן. אוי שכבר, דבר מלכ"ר, עס מיינט ליב אן פארציילן. איך מיינן אז מען מיינט רעדן וועגן... מען מיינט מחבב זיין. יא. נערס, זיי. שאון, סאווען.

טעם האיסור: "שנאמר" ולא תחנם' – לא יהיה להם חן בעיניך

Speaker 2: פארוואס? פארוואס זאל מען נישט זען חיים. זאגט אים עם השי' – גורם! דעי חיים איז גורם לד תקו מא זיך צומדיביג זיין מיט אים, ועלולא דעם וואס אברהם פון אפלערנען פון זיינע שלעכטע מעשים. זייער גוט, זייער שלעכטע מעשים. וואס זיינע גוטע מעשים? עס רעדט וועגן זיינע גוטע מעשים און זיך לערנען פון זיינע שלעכטע מעשים אויך. אבער איך מיינן אז עס איז זייער קלאר אז דעי הלכה איז נישט ממש א דרייטא. דאס איז ממש אזוי ווי כמעט עמדריכסטירט דאס, וואלט איך זעה נישט אז... מיר איינער האט געפרעגט, דער רב אים האט עכעזאגט אז אריסטאל האט געווען כמעט א נבי, און ער איז געווען אויך דער עובד אויף די זרה, וויאזוי גייט עס צוזאמען שוין. עס זעהט מיר אויס אז דאס איז אזוי. אבער דער רב איז עס קלאר, ווי איש א גורם נדבי קומען, אבער אויפן וואס עס איז נישט גורם נדבי קומען, ער ברענגט דאך די קרית המשל איז דאך. דער רב האבן האבן געהאלטן אז עס איז געווען אויב דער עובד די זרה אויף אריסטאל. דער פאקט איז אזוי געווען. וועלכע עובד זרה האט ער געגלייבט אין? זאת! אה,

ווייל די גר תושב האט מען געזאגט אז מ'זאל נישט, מ'טאר נישט געבן קיין מתנת חנם, דאס איז סתם אזוי.
אבער אויב איז דא א גוי עני, טאר מען אים יא געבן מפני דרכי שלום.
ס'איז זייער אינטערעסאנט.

:Speaker 2

אזוי סאונדט עס.

:Speaker 1

ס'איז אינטערעסאנט.

א עובד עבודה זרה, די וואס מיר זענען נישט מעלה פון זיין באר, אבער ווען מ'טיילט אויס די צדקה פאר אלע גוים און פאר אלע מענטשן פון די שטאט, גיבט מען פאר אים אויך.

און איך מיינ דאס איז מיר פריער געשטאנען, מען טאר נישט געבן פאר א גוי, מען טאר נישט מרפא זיין נאר מיט געלט. אן א גוי מעג מען אויך מרפא זיין פאר די זעלבע דרכי שלום. זעט מען מער אויס אז דא קומט אריין א נייע הלכה. די אלע זאכן זענען געווען ווען ס'איז נישט דא קיין פראבלעם פון דרכי שלום, ווען מ'איז אין ארץ ישראל אדער אזעלכע סארט זאכן. אבער איינמאל ס'איז דא אן ענין פון דרכי שלום, ווען מ'זאל האבן מורא פון איבה... ניין, דרכי שלום איז נישט די זעלבע זאך פון איבה.

דרכי שלום vs. איבה

דרכי שלום איז א פאזיטיווע מצוה. דרכי שלום איז א מצוה, דרכי שלום איז א גאר גרויסע זאך. דרכי שלום מיינט נישט, דו זאלסט נישט טראכטן, מענטשן מיינען אז דרכי שלום איז עפעס א קלייניגקייט. דרכי שלום איז, דאס קומט פון מסכת גיטין, דארט איז דא א גאנצע ליסט פון תיקון העולם פון דרכי שלום. די ריזן פארוואס מען געבט א כהן די ערשטע עליה, דאס איז נאר משום דרכי שלום.

יא, דאס איז אמת אז דרכי שלום איז אויך אן ענין פון איבה, אבער דא לערנט ער אז דרכי שלום מיינט פאזיטיוו, כדי ס'זאל זיין שלום בעולם. אזוי לערנט דער רמב"ם. איבה האבן מיר פריער געלערנט. איבה איז א גרעסערע זאך, איבה איז אפילו זאכן וואס מ'טאר נישט טון מ'טוט מען משום איבה. איך ווייס נישט, ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך.

נאך א זאך, וענינים. אבער ס'איז אינטערעסאנט די תנאי פון "עם עניי ישראל". אויב מ'געבט שוין אן עניי ישראל, דארף מען נישט געבן פאר קיין גוים. מ'דארף נאר געבן פאר די עניי ישראל. אבער ניין, פאר עניי ישראל דארף מען זיכער געבן, און אויך פאר עניי נכרים איז אויך דא דרכי שלום. שלום איז נישט נאר מיט גוים, מיט אידן דארף מען אויך זיין בשלום. אויסער אויב שלום מיינט מורא פון מלחמה, אבער אויב שלום מיינט אז ס'זאל זיין א גוטע אטמאספערע אין די לופט... יא, דאס איז נאר ווען נישט פתח נישט. ניין, אבער יעדער אידישע שטאט האט דאך א קופה של צדקה און א תמחוי, זאל מען אויך געבן פאר די גוים.

לקט שכחה ופאה, שואלין בשלומן

ווייטער, "אם הגוים באים ליטול לקט שכחה ופאה מארץ ישראל, ואין מוחים בידם מפני דרכי שלום". מ'שיקט זיי נישט אוועק, מפני דרכי שלום. אבער יעצט רעדט ער ווען זיי זענען אליין, דאס איז די פוינט. ניין, מ'איז נישט מוחה, מ'לאזט זיי.

"ושואלין בשלומן", מ'מעג זיי באגריסן און פרעגן זייער שטאנד, זאגט מען היימיש. "אפילו ביום אידם", וואס אונז האבן מיר מורא אז ווען מ'וועט זיי וואונטשן וועלן זיי גיין הודאה לאלילים, אבער מפני דרכי שלום מעג מען אלעס. "ואין כופלין להם שלום", דאס הייסט אז מ'איז נישט מרבה צו פיל, מ'לויפט עס נישט נאך, מ'מוטשעט זיך נישט צו שטארק אז זיי זאלן ווערן דינע פרענדס. ס'איז יא דא א הגבלה אויף די שלום ביום אידם.

זאגט ער, דאס וואס שואלין בשלומן איז ווען ער וואקט דיר אדורך, "אבל לא יכנס לביתו של נכרי ביום אידו ליתן לו שלום". אזויווי מ'האט געשמעסט וועגן די...

:Speaker 1

ס'איז נישט קיין מצות עשה מ'זאל געבן פאר א גר און א מצות לא תעשה, אדער א מצות עשה מ'זאל פארקויפן פאר א נכרי.
די תורה זאגט וואס מ'מעג יא טון מיט נבילה.

די תורה זאגט וואס מ'קען יא טון מיט נבילה, מ'קען טון זאכן וואס מ'טוט מיט זאכן וואס א מענטש דארף אוועקווארפן.

וואס טוט מען?

געבן פאר איינעם וואס מ'מעג אים געבן מתנות, אדער פארקויפן פאר איינעם וואס מ'געט נישט קיין מתנות, אבער ס'איז נישט קיין איסור דאורייתא.

אויב וואלט "לא תחנם" שוין געווען א לאו, וואלט ער לכאורה נישט געדארפט ברענגען דעם פסוק.

זאגט מיר דא זעט אויס אז ביידע זאלן זיין חיוב דרבנן.

:Speaker 2

איך פארשטיי נישט דיין דיוק, ווייל דער פסוק לערנט מיר דעם צווייטן צד, אז א גר תושב איז מען יא מצווה להחיות, אדער מ'מעג יא אים געבן א מתנת חנם.

דאס לערנט מיר נישט פון דעם פסוק פון "לא תחנם".

:Speaker 1

אויף א גר תושב האבן מיר דאך געהאט אן אנדערע פסוק, "והי אחיך עמך", יא, אדער "והי גר ותושב וחי עמך".

:Speaker 2

יא, אמת, אבער מ'ווייסט שוין.

:Speaker 1

איך האלט אז ביידע זענען נישט ממש קיין גמור'ע דאורייתא'ס.

צוויי פסוקים מאכן נישט ווייניגער דאורייתא, צוויי פסוקים מאכן מער דאורייתא.

ס'איז נישט פונקטליך.

:Speaker 2

אקעי.

הלכה י"א – מפרנסים עניי גוים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום

:Speaker 1

סא די רמב"ם פסק'נט הלכה.

יעצט לערנט מען, אה, ס'איז דא א קופה של צדקה.

איך ווייס נישט פונקטליך פון וואס ער רעדט.

מפרנסים, יא.

ס'איז דא א קופה של צדקה.

"מפרנסים עניי"...

דארט שטייט אין ווען מ'געט צדקה, ס'שטייט אין הלכות צדקה.

ער ברענגט עס יעצט דא אויך, ער גייט עס זאגן נאכאמאל נאכאמאל.

איך זאג, אבער אין די גמרא אדער אין די משנה איז עס א חלק פון הלכות צדקה.

אז ווען ס'איז דא א קופה של צדקה וואס טיילט פאר אלע ארימע מענטשן, איז "מפרנסים עניי הגוים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום".

די גוים מיינט דא עובדי עבודה זרה, רייט?

:Speaker 2

לכאורה יא.

:Speaker 1

נח, וויפיל איך געדענק, איז נישט עבודה זרה. איך פארשטיי נישט אזוי גוט די הלכה. וואס מיינט די עובד עבודה זרה?

Speaker 1:

ניין, די הלכה איז, ער גייט נישט אין גילוי עריות. איך האב מיר האט זיך געדאכט אז עבודה זרה פלאס נאך זעקס.

די תורה טאר נישט מאכן ברכת השם, ער טאר נישט עסן אבר מן החי. א חידוש, נישט נאר דאס, מיר זענען אז מ'איז אפילו דא גאר עובד עבודה זרה.

ניין, די אינטערעסאנטע זאך איז דא אז מ'לאזט נישט אריין א גוי אויסער אויב ער איז א גר תושב. ס'איז נישט נאר א גוי וואס איז נישט עובד עבודה זרה מעג קומען, א גר תושב איז דאך א גרעסערע מדריגה. ער איז געווארן א פנימי מיט די אידן.

Speaker 2:

אה, דאס קען זיין. אבער דאס גייען מיר שוין זען אז דאס איז דא א פראבלעם היינטיגע צייטן. אבער איך ווייס נישט, שבע מצוות בני נח, וויפיל איך געדענק, איז נישט עבודה זרה. איך פארשטיי נישט אזוי גוט די הלכה. וואס מיינט עובד עבודה זרה?

דיסקוסיע: שבע מצוות בני נח און עבודה זרה

Speaker 1:

שבע מצוות איז זעקס מער ווי עבודה זרה. עבודה זרה פלאס נאך זעקס. דינים, און אויב נישט, דארף מען אים הרג'ענען.

Speaker 2:

איך מיין אז דו ווילסט צוברענגען אז קבלת שבע מצוות איז מער ווייניגער די זעלבע זאך ווי קבלת לא לעבוד עבודה זרה. אזוי מיינן איך.

Speaker 1:

ווי איך האב געזאגט, ס'איז דא נאך זעקס. ס'איז דא נאך זעקס: ברכת השם, מיט גילוי עריות, און ס'איז דא נאך זעקס מאל אזוי סאך. עבודה זרה פלאס נאך זעקס.

Speaker 2:

און די אלע זאכן טאר ער נישט טון, אפילו אויב ער איז עובד עבודה זרה טאר ער נישט טון די זאכן? איך פארשטיי וואס דו זאגסט. ער טוט עס עניוועיס נישט. קיינמאל נישט. ער איז נישט דא אזאך ווי וואוינען מיט אן אשת איש. ער טוט נישט. איך פארשטיי אויך אז ער טוט נישט.

Speaker 1:

און מיר זענען אים יעצט מחייב, מיר זענען אים יעצט מחייב נאך זיבן מצוות בני נח, און אויב ער איז נישט מקבל גייען מיר אים נאכדעם מחייב זיין אין עבודה זרה.

איז א חידוש דא, אז ווען מ'האט די פאוער, נישט נאר מ'וועט נישט הייבן מיט דעם אז ער איז נישט עובד עבודה זרה, נאר מ'פאלדערט פון אים אסאך מער, מ'פאלדערט פון אים אלע שבע מצוות.

חשוב שבע מצוות בני נח כתנאי לישיבה בארץ ישראל

Speaker 1: אידיאלע זאכן טאר ער נישט, אפילו עובד עבודה זרה מאכט נישט קיין קולערע היתר. איך פארשטיי נישט וואס דו זאגסט. ער טאר נישט, פארשטייט זיך. קיינמאל נישט. ס'איז נישט אזאך ווי וואוינען מיט אן אשת איש. ער טאר נישט.

Speaker 2: איך פארשטיי אויך אז ער טאר נישט.

Speaker 1: אבער מ'איז אים יעצט מחייב נאך זיבן מצוות. מ'גייט אים מחייב זיין אויב ער איז נישט מקבל גירות נאך זיבן מצוות. ס'איז א חידוש דא אז ווען מ'האט די power, מ'ווערט נישט גרינגער מיט דעם אז ער איז נישט עובד עבודה זרה, ווייל מ'פאלדערט פון אים אסאך מער, מ'פאלדערט פון אים אלע שבע מצוות, דינים, אבר מן החי, און אזוי ווייטער. ברכת השם...

איך מיינן אזוי איז דאס דער סיבה, ווייל ער גייט גיין דאנקען אויף דעם.

"מצאו בשוק", אויב איינער טרעפט בשוק א גוי ביום אידו, "נותן לו שלום", אזוי ווי מ'האט געשמעסט אז מ'דארף זיין שואל בשלומו, אבער מ'זאל עס טון "בשפה רפה ובכובד ראש", נישט צו עקסיטעד. ס'איז א שטיקל סתירה מיט די פריערדיגע זאך, פריער איז געשטאנען "אין שואלין בשלומן". אבער דא זאגט ער, ס'איז נאר א מחזיר שלום, אזוי ווי בספר רפה. ניין, "נותן לו" זאגט נישט א מחזיר. אבער ער מיינט אז ס'איז אן ענין, אז אפילו וואס ס'איז געשטאנען "אין שואלין בשלומן ביום אידו", זאל מען עס טון בשפה רפה ובכובד ראש. מ'זאל נישט מאכן צו פיל פאן, צו פיל פרייליך. ס'זאל נישט מיינען, ס'זאל נישט מיינען אז איך בין נאך פרייליך אזוי ווי אום יום טוב אויך. "א גוטן יום טוב". שואל בשלומו ביום אידו מיינט אז מ'זאגט אים "גוט יום טוב". ווען איינער טרעפט א גוי אין קריסמעס און ער זאגט אים "העפי קריסמעס", ס'איז דאך ברוגז.

שואל בשלומו אלעמאל מיינט נישט סתם "שלום עליכם", נאר וואס ס'מיינט איז א גאנצע... סא, "ליכנס לביתו" מיינט מאכן מיט אים א לחיים לכבוד זיין יום טוב. ס'מיינט נישט סתם אריינגיין אין זיין הויז. יא, אריינגיין אין הויז איז שוין א כבוד, דו קומסט אריין אין יענעם'ס הויז. ניין, ס'מיינט מער אזויווי א יום טוב וויזיט, א חול המועד וויזיט. רייט, רייט, רייט.

Speaker 2:

סא, די רמב"ם, די אלע הלכות וואס מ'האט יעצט געלערנט, איז דאס נאר פון דרכי שלום? לכאורה איז נאר געזאגט געווארן... די הלכות אויך, די פריער געלערנטע דינים אז מ'קען זיי פארדינגען. יא, רייט.

הלכה י"ב – בזמן שיד ישראל תקיפה

Speaker 1:

אייגנטליך, כל זמן שגבורי ישראל בינינו אמת, דארף מען זיך אסאך רעכענען מיט זיי. אבל בזמן שיד הגוים תקיפה, אפילו מ'איז נאר אין ארץ ישראל אבער די גוים האבן די שליטה. "אבל בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם, אסור לנו להניח גוי עובד עבודה זרה בינינו". אפילו יושב ישיבת עראי, אה, מ'האט דאך פריער געלערנט אז מ'טאר אים נישט געבן פארקויפן א הויז ווייל דאס איז א ישיבת קבע. דאס איז ווען אונז האבן נישט פול פאוער. אבער ווען אידן האבן פאוער אין ארץ ישראל, טאר מען נישט לאזן א גוי אפילו וואוינען ישיבת עראי, "אדער אפילו עובר ממקום למקום לסחורה. לא יעבור בארצו", מ'טאר נישט לאזן א גוי דורכגיין ארץ ישראל, "עד שיקבל עליו שבע מצוות שנצטוו בני נח", ביז ער איז מקבל אויף זיך די שבע מצוות בני נח, "שנאמר לא ישבו בארצך", זיי זאלן נישט זיצן אין דיין לאנד.

די ישיבה איז, מיינט נישט סתם דירת קבע, נאר די ישיבה בארץ מיינט אפילו לפי שעה. פון וואו ווייסט ער אז די ישיבה מיינט אפילו לפי שעה? ווייל ער האט געהערט אז די שבע מצוות מיינט אפילו לפי שעה.

אזוי ווי דו האסט געזאגט, ער האט מקבל געווען די שבע מצוות, און ער איז נישט מקבל געווען די לבד. אבער די רעיון איז זייער אינטערעסאנט, ס'איז נישטא קיין אינמיטן. ס'איז דא אדער דארפסטו אים מחיה זיין און דארפסט אים געבן און ממש זיך זארגן פאר אים, אדער דארף ער געהארגעט ווערן. ס'איז נישטא קיין אינמיטן. אויב איז ער מקבל עליו די שבע מצוות בני נח, דארף מען אים מחיה זיין און אים געבן. אויב איז ער נישט מקבל, דארף מען גיין ביז...

ניין, די אינטערעסאנטע זאך איז דא אז מ'לאזט נישט אריין א גוי אויסער אויב ער איז א גר תושב. ס'איז נישט נאר א גוי וואס איז נישט אן עובד עבודה זרה מעג קומען. א גר תושב איז דאך א גרעסערע מדריגה. ער איז געווארן א פנימי מיט די אידן.

Speaker 2:

אה, דאס קען זיין. אבער דאס גייען מיר שוין זען אז דאס איז דא א פראבלעם היינטיגע צייטן. אבער איך ווייס נישט, איך האב שבע מצוות בני

Speaker 1: פאר סאם ריזען, ווען מ'איז נישט מקבל גרים, אדער ווען היינטיגע צייטן איז אפילו ערגער, די תוספות זאגט אז ס'דארף זיין א ליסט א גר תושב, ביז מ'איז, טאר מען נישט וואוינען אין ארץ ישראל אויב בידינו התקיפה, נישט לאזן מ'איז. פון די בימי יהושע איז דאך נישט געווען גילוי כל התורה כולה. אפילו בימי יהושע איז נישט געווען יובל נהג. די פשט איז אז אדער וואוינסטו בכלל נישט, דו ביסט אפילו נישט עובד במקום המקדש, אדער דארפסטו זיין א גר צדק. גר צדק מיינט איינער וואס איז מקבל אויף זיך כל התורה כולה, יא? ער קען זיין א איד, און ער ווערט א חלק פון די אידן, יא. ס'איז נישט אפילו אינטערעסאנט.

Speaker 2: אקעי, דאס איז די פירוש פון...

Speaker 1: נין, אבער דאס איז א גוטע פשט. דאס הייסט, ווען ס'איז דא יובל, אפילו ווען ער וואוינט דא, איז די פשט אז ער איז נאר דא פאר א שטיק, איך מיין זיין הויז איז נאר... ער גייט נאר האבן דעם הויז פאר א שטיק צייט. איך ווייס נישט, אפשר איז דאס טאקע אפשר, ווייל ער איז נאר פאר א ישיבת ארעי.

Speaker 2: יא, איך מיין אז ס'איז דא אפשר א טיפערע זאך אין דעם, וואס מ'דארף פארשטיין. איך בין אויך נישט אינגאנצן זיכער אז דאס איז...

קשיא: וואס איז דער גר תושב שולדיג?

Speaker 2: גילוי, וואס איך וויל פרעגן אזא שאלה? איך ווייס נישט אויב ס'מאכט סענס די שאלה, אבער וואס איז דער גר תושב דען שולדיג? לאמיר זאגן, א גוי וואס דו זעסט אז ער איז נישט, אקעי, ווייסט וואס? ער טוט אלע זיינע מצוות, ער טוט זייער אסאך. ער טוט פון אלע זיינע מצוות, די חובות הגוי, ס'איז א חקל. מעג מען וואוינען עבן מיט אים, רייט? די גאנצע ריזען פארוואס מ'לאזט נישט קיין גוי איז דא "שלא ילמדו ממעשיהם הרעים". דער איז דאך א וואוילער גוי, ער האט דאך נאר גוטע מעשים? זאגסטו אים, אה, אבער אונז האבן עפעס א קבלה, א גזירה, אז מ'מאכט נישט קיין גר תושב בזמן הזה. וואס איז ער שולדיג?

תירוץ: ס'איז א סיסטעמאטישע גזירה, נישט א שטראף

Speaker 1: נין, איך האב געזאגט א פשט אזוי.

Speaker 2: וואס מיינט עס?

Speaker 1: ווען אידן האבן א בית דין מיט א סיסטעם, דעמאלטס קענען מיר אונז האלטן אין חשבון. ס'איז דא אונזערע אידן, ס'איז דא גוים וואס וואוינען צווישן אונז וואס האבן אנדערע דינים מיט זיי. אבער ווען אונז האבן נישט די גאנצע כח, די איינציגסטע וועג וויאזוי... דו ווייסט אז א ארץ ישראל איז נאר ארץ שלמות.

פשט אזוי ווי תורה ומצוות איז שולט אין ארץ ישראל. ווער איז שולט אין ארץ ישראל? עס איז דאך נישטא קיין שולטן. אז אלע אידן פאלגן די זעלבע תורה, ווייל דו האסט נישט קיין מלכות. ווען דו האסט א מלכות קענסטו זיך ערלויבן אז די מלכות דעקט אז איינער וויל נאכגעבן נישט די זעלבע זאך ווי נישט א מלכות, אבער עפעס א לעוועל פון... עפעס א לעוועל וואס איז...

Speaker 2: יובל נהג מיינט נישט בית דין, ס'מיינט צו זאגן אז ס'דארף זיין רוב יושביה עליה, ס'איז נאך לעוועלס. אבער דאס איז געווען געטרייט, עפעס אין דער געגנט דארף מען טראכטן, ס'איז עפעס א גרעסערע ישוב, א שטערקערע ישוב.

Speaker 1: אבער גייט צוריק, איך פארשטיי אז דאס האבן א שליטה ווען דארט איז דא תורה ומצוות, ווען דו פאלגסט די שולחן ערוך.

Speaker 2: יא.

Speaker 1: ווען דו פאלגסט די שולחן ערוך, אדער עפעס איז דא מלכות וואס קען ענפארסן זאכן. עפעס די לעוועל פון יובל נהג איז א שטערקערע לעוועל פון קלארקייט, און אז דו האסט שליטה, דעמאלטס קען, אזוי וואלט איך געמיינט צו טראכטן.

Speaker 2: יא, אבער ס'איז נאך אלץ...

Speaker 2: יא, דו מאכסט גערעכט, א גאנצע זאך גייט מען ארום אז מ'איז מברך השם. העלאו?

Speaker 1: אבער מ'פאדערט עס פון אים, געוואלד געשריגן. מ'איז אים מחייב אסאך מער ווי נאר נישט עבודה זרה. מ'פאדערט פון אים. איך פארשטיי נישט דא וואס א מענטש טאר מברך זיין.

Speaker 2: אה, ווייסטו? אה, נין, דו ביסט גערעכט. שבע מצוות מיינט נאר עבודה זרה.

Speaker 1: אה, ס'איז דא נאך זעקס, ווייל ס'מיינט עבודה זרה. ווייל אזוי איז דיר געזאגט. שבע מצוות איז נישט קיין נארמאלע מענטש. מ'גייט אים מקבל זיין גר תושב. מ'גייט אים מקבל זיין גר תושב.

Speaker 2: אה, שרעקעדיגע זאך.

Speaker 1: יא, אבער ס'איז דא מצוות, און אויב איינער איז נישט קיין מענטש, איז ער מחויב זיבן מצוות. זיבן מצוות איז ער מחויב, מ'לערנט אים אויס.

Speaker 2: וואס דו זאגסט, ס'מיינט גארנישט.

Speaker 1: ס'מיינט יא עפעס. מ'גייט מיט אים איבער די זיבן מצוות. אויסער דעם וואס מ'לאזט אים נישט זיין עובד עבודה זרה, איז ער מחויב נאך זעקס מצוות.

חידוש: אבר מן החי כתנאי לכניסה לארץ ישראל

Speaker 1: ס'איז א חידוש אז ווען אידן האבן די יד ישראל תקיפה, איז אדער קומסטו אריין און דו ביסט א ממש א גר תושב, אדער ביסטו א חיי ראוב וואס גייט ארום עסן אבר מן החי? יא, אויב דו עסט אבר מן החי, לאז איך דיר נישט אריין אין ארץ ישראל. ס'איז א חידוש.

Speaker 2: יא, ביי מיר איז עס א חידוש.

Speaker 1: ס'איז א חידוש.

דיון: וואס מיינט "לא יבא בקהל" פראקטיש?

Speaker 2: די חידוש וואס איך פארשטיי נישט איז פונקטליך וואס ס'האט צו טון מיט "לא יבא בקהל". דאס איז פראקטישע זאכן וואס ער מיינט, אבער ס'שטייט נישט דא פראקטישע זאכן. ס'איז קיין עובד עבודה זרה. "לא יבא בקהל" מיינט נישט ממש אז ער פארט אדורך. ס'מיינט מסתמא...

Speaker 1: אה, ער גייט נישט צוריק צייט. ער פארט פאר א חודש, ער פארט מיט זיין זעקל זאכן וואס ער פארקויפט... ס'איז ער פארקויפט פאר איין טאג, וויאזוי גייט עס פונקטליך? I don't know.

הלכת הרמב"ם: גר תושב נאר בזמן שהיובל נהג

Speaker 1: אקעי, און נחום זאגט דער רמב"ם... זאגט דער רמב"ם, די הלכה אז מ'נעמט אן איינעם צו זיין אין ארץ ישראל נאר אויב ער איז א גר תושב, איז נאר נהג בזמן שהיובל נהג. ואף על פי שלא בזמן היובל, מ'איז מקבל נאר אלע גרי צדק בלבד. אבער ווען ס'איז נישטא קיין יובל איז מען נישט מקבל אין ארץ ישראל נאר גרי צדק בלבד, נישט קיין גר תושב. אין ארץ ישראל איז דאס נישט קלאר דאס. אין ארץ ישראל, ווייל נאר דארט איז דא א יובל.

פשט #1: שייכות צו קרקע און יובל

Speaker 1: חז"ל זאגן איין טייטש, ווייל ווען ס'איז דא א יובל גייט די פעלדער צוריק ביובל, אדער בשמיטה, דעמאלטס אפילו אויב דו האסט פארקויפט פאר א גר תושב, וויל מען אויך נישט אז ער זאל באקומען יעצט א קרקע לעולם ועד אין ארץ ישראל. אבער דעמאלטס ווען ס'איז דא א יובל, גייט עס עניוועיס צוריקגיין בשמיטה אדער ביובל, דעמאלטס מעג מען. איך ווייס נישט אויב דאס איז די ריכטיגע פשט, אבער דאס איז אפשר א דרשה, און ס'שטייט א פסוק "טוב טוב" מאכט מען אז ס'זאל זיין מיט א יובל.

פשט #2: יובל נהג אלס אינדיקאטאר פון שליטה

Speaker 1: צוריק צו א שטיקל יום. אקעי, די גאנצע פרק איז זייער זיך פירן, אבער ס'איז זייער שווער צו מאכן הלכה למעשה, זיי דארפן וויסן כלליות'דיגע זאכן, ס'איז זייער אזוי ווי דירעקשאנס פון וויאזוי מען דארף די ריאליטי וכדומה. אקעי, יא.

Generated by Shiur Upload Automation